MALURI DE PRUT

Periodic al Asociației Culturale „Pro Basarabia şi Bucovina”
Filiala „Mihail Kogălniceanu” Huşi

Se distribuie gratuit
filialelor din țară şi românilor din diaspora.

Anul III, nr. 4 – ianuarie 2010
ISSN 2065 - 1961

Număr închinat împlinirii a 151 de ani de la unirea Moldovei cu Muntenia

Rugă pentru Mitropolia Basarabiei

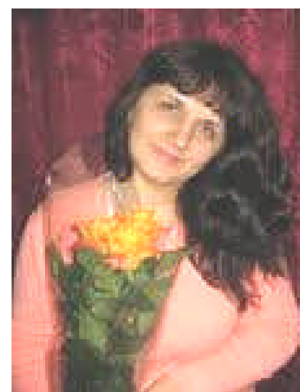
Ştefan PLUGARU

În deplasările făcute – încă - în baza paşaportului la frații din stânga Prutului, am avut ocazia să întâlnesc şi să port discuții cu preoți ai Mitropoliei Basarabiei, reprezentanți ai bisericii româneşti din Republica Moldova, să mă apropii de ei şi – astfel - să le înțeleg greutățile şi durerile cu care se confruntă. Tot aici, în spațiul românesc dintre Prut şi Nistru, am văzut biserici amenajate în corturi, barăci din tablă sau clădiri particulare donate de către enoriaşi pentru a sluji actului religios creştin ortodox şi am avut senzația că ne întoarcem la valorile creştinismul primar.

(continuare în pag. 4)

Profilul soldatului Armatei Roşii în procesul reocupării Basarabiei de către sovietici

Viorica OLARU-CEMÎRTAN
Chişinău

Între primul şi al doilea val de deportări masive de populație, Basarabia a fost guvernată de autoritățile române, dar RSSM este „reocupată” de armata sovietică în vara anului 1944. În acest context, profilul Armatei Roşii, idealizat în pseudoistoriografia sovietică, apare într-un con de umbră, conform documentelor de arhivă consultate de noi.

Rolul Armatei Roşii în reocuparea Basarabiei a fost prezentat ca unul extraordinar în istoriografia sovietică. Soldații sovietici erau idealizați ca eroi ai timpului, ca simboluri în fața cărora te apleci cu recunoştință. În realitate însă, militarii acestei armate au fost marcați de regimul sovietic, nişte amărâți care executau orbeşte ordinele de sus. Însăşi autoritățile sovietice au consemnat o mulțime de cazuri de comportament indecent şi brutal – acte săvârşite de reprezentanți ai armatei sovietice. Furtul, violul, huliganismul sunt trăsăturile specifice „eroilor” din unitățile militare sovietice, ele fiind săvârşite atât de soldați, cât şi de ofițeri. Aceste acte de vandalism au răvăşit Basarabia şi, cu certitudine, au avut un efect nefast asupra stării de spirit a populației din teritoriile aflate sub ocupație. Soldații şi ofițerii abuzau de alcool. Fiind în stare de ebrietate, ei furau bani şi alte lucruri de preț, îi amenințau pe țărani cu lichidarea fizică, le luau animalele, obiectele de preț din casă şi ogradă, grâul, bovinele de pe islazuri etc. Au fost documentate cazuri în care soldatul sovietic manifesta violență față de localnici, maltratând şi violând fete: „cu ochii mei de copil am văzut cum soldații furau şi violau fetele mari în fața noastră, a acelor mai mici, bătându-ne. După ce au plecat ei de la noi, au rămas multe fete nenorocite şi însărcinate. Ei au lăsat mulți copii aici, în Moldova”[1]. Au fost înregistrate şi cazuri de omor[2]. Consumând în exces alcool, soldații împuşcau haotic, îşi declanşau nervii, ceea ce ducea la incidente şi omoruri a populației civile. Astfel, memoria colectivă a păstrat figura soldatului sovietic ca una negativă, deoarece faptele şi purtarea de care dădeau dovadă erau denigratorii. Evident că prin aceste fărădelegi, Armata Roşie era compromisă. De fapt, ea era demascată, populația fiind foarte nemulțumită şi înrăită din această cauză. Autoritățile sovietice considerau că aceasta ar fi una din cauzele că populația nu vrea să colaboreze cu Armata Roşie[3].

În pofida măsurilor administrative pentru a facilita atât ordinea în armată, cât şi conlucrarea cu populația autohtonă, soldații aveau tehnicile lor de a comunica şi interacționa cu localnicii. Acestea erau tehnici bolşevice prin care s-au comis o sumedenie de cazuri de exces de putere şi influență a Armatei Roşii şi conducătorilor bolşevici față de țărani, averea lor, rezervele cerealiere şi alte bunuri. Ei recurgeau la luarea acestor provizii cu forța din hambare, ascunzişuri, chiar dacă țăranii nu erau acasă, fiind evacuați în alt sat[4].

Încorporarea localnicilor în Armata Roşie se făcea prin forțare. Totuşi, către anul 1944 au fost depistate multiple cazuri de dezertare a acestora din rândurile ei. Se ştie că ei au fost forțați să fie înrolați şi să participe la luptele contra trupelor germane. La început, dezertările erau puține, apoi, s-au înregistrat tot mai multe: în aprilie-iunie 1944, 4 321 persoane au fost reținute de organele NKVD, dintre care 3 819 erau dezertori şi 502 se eschivau de la mobilizare. Cele mai afectate de aceste fenomene erau raioanele din dreapta Nistrului. Aceşti bărbați ziua se ascundeau în păduri, tufişuri, iar noaptea lucrau pe câmpuri. Uneori ei se deghizau, îmbrăcându-se în haine femeieşti. După mărturiile de arhivă, aceştia trăiau în bordeie săpate în pământ sau îşi făceau locuințe pe copaci. Atitudinea de nesupunere față de armata roşie era influențată şi susținută şi de rudele celor înrolați căci îi influențau şi-i chemau acasă, trimițându-le scrisori cu mesaje precum că „pe voi vă alungă în Siberia la muncă, unde se găsesc doar infractorii. Întoarceți-vă acasă, degrabă vin românii!”.

Din multe documente ale epocii se vede că atitudinea populației locale s-a înrăutățit față de Armata Roşie, din momentul ce se descoperea fața adevărată a ei[5]. Un motiv în plus în acest sens a fost şi faptul că mulți soldați ai Armatei Roşii aveau diferite boli venerice şi se comportau desfrânat[6].

Note: [1] Fragment din interviul înregistrat de Viorica Olaru-Cemîrtan cu Nina Aramă, originară din oraşul Făleşti.

[2] „La 22 aprilie 1944, în satul Musteață (raionul Făleşti), cetățeanul Levițkii S. I., comunist mai vechi, a invitat în locuința sa 2 soldați, i-a îmbătat şi i-a convins să-i ucidă pe consătenii lui Voloşciuc şi Andrieş, pentru că ei l-au turnat poliției române. „Necunoscuții" soldați au îndeplinit această rugăminte şi au dispărut". Vezi AOSP, F. 51, i. 2, d. 47, f. 58-66.

[3] Din raportul semnat de Şelokov, şeful secției instructaj a CC al PC a RSSM, la 11.VII.1944, în AOSP, F. 51, i. 2, d. 47, f. 58-66.

[4] AOSP, F. 51, i. 2, d. 25, f. 51 – 54.

[5] Doc. cit., f. 134, document datat august 1944.

[6] AOSP, F. 51, i. 1, d. 2, f. 53.

DOCUMENTE

Dare de seamă asupra acțiunii de prigoană desfăşurată de elemente minoritare asupra armatei şi populației româneşti în perioada 28 iunie – 16 iulie 1941 în Basarabia

Viorica OLARU-CEMÎRTAN

„Chestura Poliției Chişinău
Biroul Siguranței
August 1941

Odată cu tristul eveniment al cedării Basarabiei, primul act la care s-au dedat vremelnicii ocupanți şi, în special, elementele minoritare locale, a fost prigoana populației româneşti din Basarabia. Această acțiune de prigoană a culminat pe întreg teritoriul Basarabiei şi, în special, în municipiul Chişinău.

Nefasta şi barbara acțiune a elementelor minoritare autohtone, în special evreii, a avut trei faze şi anume: la 28 iunie 1940, pe timpul ocupației Basarabiei şi pe timpul retragerii trupelor sovietice. La data de 28 iunie 1940, minoritarii, au fost acei care au declarat o odioasă prigoană față de armata română care, în baza unui compromis de ordin diplomatic, primise ordin de a trece peste Prut.

Astfel, s-au văzut cazuri la Chişinău când bande de evrei au atacat şi chiar dezbrăcat ostaşi români izolați care, la grabă, se îndreptau către unitățile lor, cu care urmau să se îndrepte acolo unde primise ordin.

Elementul evreiesc preponderent în Chişinău, în exaltarea sa la aflarea ştirii cedării Basarabiei, indiferent din ce clasă socială făcea parte, chiar în dimineața zilei de 28 iunie 1940 a adoptat o atitudine ostilă față de tot ce era român şi, în special, față de acei ce căutau să se refugieze în Vechiul Regat.

Astfel, şoferii evrei şi birjarii de aceeaşi rasă nu s-au sfiit ca în dimineața zilei de 28 iunie 1940 să nu apară cu maşinile şi trăsurile pe piață, care în acele momente de grea cumpănă morală pentru populația românească, constituiau un mijloc de locomoțiune care ar fi asigurat micile transporturi de bagaje, strict necesare celor ce îşi părăseau căminurile şi care lăsau în urma lor produsul unei munci de 22 ani.

În general, atitudinea minoritarilor a fost ostilă față de elementul românesc şi armata noastră în retragere (nu putem preciza prea multe cazuri întrucât acestea s-au petrecut mai mult pe traseele de retragere).

Odată cu instalarea administrației sovietice, au apărut şi organele NKVD (Poliția de Siguranță Sovietică), a cărei acțiune pe tot timpul ocupației s-a rezumat numai la aşa-zisa rezolvare a unor vechi revendicări față de elementele româneşti, pretinse de ei, că sub administrația noastră ar fi avut o atitudine care ar fi subminat regimul bolşevic şi în special elementele locale puse în slujba sovietică.

La realizarea acestei acțiuni de prigoană şi teroare față de elementele româneşti, primii care s-au pus în slujba NKVD au fost evreii, care identificau şi denunțau pe toți foştii buni români, agravându-le situația, prin afirmațiuni mincinoase în fața autorităților de judecată şi execuție sovietice.

În legătură cu nefasta şi odioasa acțiune evreiască față de populația română, cităm cazul relatat de către pensionarul de stat Palma Gheorghe, care, prin declarația anexată, arată cum tatăl său, Teodor V. Palma, a fost ridicat de către evreul Gherş Haim, aflat în serviciul sovietelor; a fost adus în suburbia Visterniceni şi a fost executat prin împuşcare. Tot pensionarul Palma Gheorghe ne mai enumeră în declarația sa pe următorii 5 evrei care, sub ocupația sovietică, nu au făcut altceva decât denunțau şi arestau pe cetățenii cu sentimente notorii româneşti:

- Vodovoz Haim, de profesie croitor
- Alterman Carina, funcționară comercială
- Rabinovici Pinia, comerciant
- Lipschin Haim, hoț de drumul mare
- Nisoznic Ițik, vânzător ambulant

Tot populația evreiască a făcut ca micile accidente ce existaseră între ei şi populația românească ce aveau afinități față de noua orientare politică a țării noastre, să facă din aceste incidente probleme cu caracter politic, subversiv față de statul sovietic şi să-i ducă pe toți aceşti români în fața autorităților respective care, în cel mai bun caz, aplica măsura deportării celui vizat. Toată această acțiune de prigoană a elementului românesc ca substrat avea răzbunarea față de noul regim ce începuse a lua ființă în țara noastră.

Spre a evidenția cât mai precis această acțiune a minoritarilor evrei, credem că este suficient a face mențiune asupra masacrării celor 75 cetățeni români cu acțiuni naționaliste şi unii din ei foşti membri ai partidelor de dreapta.

Execuția s-a făcut într-una din pivnițele fostului Consulat Italian din Chişinău, unde, după o sumară judecată – vina constând în aceea de a fi fost un cetățean cu sentimente specific româneşti –, erau executați după sistemul CEK, prin împuşcare pe la spate.

Primele executări s-au făcut în luna octombrie 1940, pe baza unor sentințe date de o instanță special constituită, cu următoare compunere: colonelul sovietic Zonov – preşedinte, asistat de sergenții Grigorenco şi Gacianov, iar ca secretar - NKVD-istul Grozinscov. A doua serie de executări s-au făcut la data de 23 iunie 1941, sentințele fiind semnate de comisarul politic al unui regiment: Covanzi şi regenții Hiluri şi Carina.

Din cele 75 cadavre găsite îngropate în curtea fostului consulat italian, au fost identificați următorii:

1. Tantu Pavel şi Tantu Petre, cunoscuţi naţionalişti, fii fostului prefect de judeţ Tantu şi maior de rezervă într-un regiment moldovenesc. Primul era funcţionar la postul de radio local, iar secundul – învăţător şi ofiţer de rezervă.
2. Preot Tudorache, fost membru activ al fostei mişcări legionare.
3. Lazarov, fost subdirector de bancă.
4. Teslaru Ion, fost funcţionar CFR, ca membru al partidului FRN.
5. Doroftei Dionisie, ca fost informator al organelor de siguranţă române.
6. Banu Ilie, fost funcţionar CFR, ca membru al partidului FRN.
7. Sofiscenco, ca fost fiu de ofiţer din fosta armată ţaristă.
8. Truşca Ene Grigore, Schiba Nicolae şi Vieru Dumitru ca foşti membri ai FRN.
9. Guţu Teodor, ofiţer pensionar român, ca fost comandant în gărzile FRN.
10. Roşca Ilarion, fost şef de secţie de jandarmi, a fost executat prin faptul că în virtutea funcţiunii sale, ar fi urmărit pe cunoscutul comunist, fost cu domiciliul în Chişinău, strada Regele Ferdinand, nr. 33, anume Papaiani Dumitru.
11. Suruceanu (fără alt nume), executat pe considerentul că sub administraţia română ar fi desfăşurat o acţiune naţionalistă şi că era un bun gospodar.
12. Bădăluţă, prin faptul că era românofil şi primar la comuna Durleşti.
13. Cercescu Vladimir, executat prin faptul că activa în FRN şi era funcţionar poliţienesc.

Asupra celor identificaţi s-au găsit în buzunarele hainelor şi copii după sentinţele date de instanţii. Fotografii de pe cadavre şi actele găsite asupra lor au fost luate de către serviciul de propagandă din Ministerul Propagandei; în prezent, această chestură nu posedă asemenea piese.

Comerciantul Vasile Afanasiu, fost cu domiciliul în Chişinău, pe strada Alexandru cel Bun, proprietarul magazinului de manufactură „Magazinul nostru”, fiind reclamat de către vânzătorul său, evreu – Bubiş Leib – a fost arestat şi condamnat la deportare, pe considerentul că în calitatea ce o avea, ar fi exploatat muncitorii/vânzătorii.

Tot în baza unui denunţ făcut de un evreu, în noaptea de 3-4 august 1940 a fost arestat profesorul secundar Vasile Semaca de organele NKVD-ului, imputându-i-se faptul de a fi fost naţionalist român.

Tot în urma denunţurilor şi a acţiunilor de prigoană a elementelor minoritare evreieşti faţă de populaţia română, în noaptea de 3-4 august au fost arestaţi funcţionarii poliţieneşti: Severin Chiril, Pascaru Nicolae, Stog Nicolae, Melnicenco Alexandru, Stroe Iono, Buracinschi Ştefan şi mulţi alţii, deţinători de funcţii în administraţia română, toţi consideraţi ca filoromâni.

Evreul Mesojnic Iosif din Chişinău, denunţând organelor NKVD-ului pe funcţionarul Melnic Grigore, a fost arestat de aceştia, judecat şi deportat, anexă declaraţia soţiei deportatului. Funcţionarul Bucicov Ion, fiind denunţat tot de un evreu, a fost arestat şi deportat, anexă declaraţia locuitoarei Zinaida Gorohov din Chişinău.

Funcţionarul Golub Ion, fiind întâlnit de o bandă de evrei în grădina publică din acest oraş, a fost arestat şi predat organelor NKVD-ului, care după o sumară judecată, a dispus depunerea lui în închisoare, după care a urmat deportarea.

Comisarul Mateescu Constantin a fost arestat de la domiciliul său tot de un evreu şi predat poliţiei sovietice, fiind judecat, a fost condamnat la 10 ani muncă silnică. Locuitorul Reliţchi Vasian, din oraşul Chişinău (strada Regele Ferdinand nr. 161), în ziua de 28 iunie 1940, după amiază, aflându-se la gară pentru a se refugia, a fost reţinut de evreul Morceco Caţap.

Fostul grafier de la Tribunalul Lăpuşna - Ţâcu Dumitru – a fost denunţat autorităţilor sovietice de către evreul Clapavuh Avram, fapt ce a determinat deportarea lui şi a familiei sale. Tot din cauza denunţului aceluiaşi evreu, a fost deportat Mârzac Teodor, împreună cu familia sa. Anexă – declaraţia numitului Reliţchi Vasian.

Funcţionara Rina Zalaur, Chişinău, strada 27 martie nr. 25, arată că Valeriu Sofronovici şi fiica acestuia, Ana, a fost deportat din ordinul NKVD prin faptul că în timpul administraţiei române, făcuse o intensă propagandă cuzistă. Personal declaranta a fost urmărită de evreul Barunfield iacob – anexă declaraţia.

Elena Caraiman (Chişinău, strada 27 martie, nr. 89), precizează că majoritatea evreilor intrase în serviciul de informaţii a NKVD-ului şi al miliţiei sovietice, ocupându-se cu denunţarea şi arestarea românilor pe considerentul că sub administraţia română ar fi fost naţionalişti şi membri în fostele partide de dreapta.

În general, minoritatea evreiască a desfăşurat o aprigă prigoană faţă de populaţia românească.

Astfel, evreul Hazin (fost cu domiciliul la Chişinău, strada Brătianu, nr.107), a denunţat pe comerciantul Jeleanu, care a fost arestat de sovietici. Personal declaranta a fost denunţată imediat după cedarea Basarabiei de către evreul Rabinovici, fapt ce a determinat expulzarea ei din oraş până la data de 7 noiembrie 1940.

Evreul Boruh, fost cu domiciliul în Chişinău, strada Kogălniceanu nr. 32, la începerea războiului denunţa pe locuitorii care manifestau bucurie la apariţia avioanelor germano-române. Citează cazul preotului Romanovici care, denunţat de acesta, a fost arestat.

Demn de relevat este şi cazul când bandele iudeo-comuniste au încercat să zădărnicească refugierea studenţilor teologi din Chişinău care se îndreptau spre gară spre a fi îmbarcaţi, i-au huiduit şi lovit cu pietre. Locuitoarea Văleanu Liubov, prin declaratia ce se anexează arată că fostul intendent al Chesturii Chişinău, fiind certat cu evreul Chipercenschi David, a fost denunţat organelor NKVD care au dispus arestarea şi deportarea lui.

În general, cu foarte mici excepţii, toată minoritatea evreiască a desfăşurat o aprigă acţiune de prigoană faţă de elementul românesc aflat sub ocupaţia sovietică, care a determinat deportarea, condamnarea a mai multe mii de cetăţeni de origine etnică română.

Într-o măsură mult mai redusă decât evreii, la prigoana armatei române la data de 28 iunie 1940 şi faţă de elementul românesc sub ocupaţia sovietică, au contribuit şi unele elemente minoritare de religie creştină, după cum vom arăta mai jos:

1. Luchianov Boris (Chişinău, suburbia Melestău), vechi aderent al doctrinei comuniste, la 28 iunie 1940, a dezarmata soldaţii români rătăciţi de unităţile lor. Este de origine bulgară.
2. Rabulov Nicolae, de origine rusă, din Chişinău (strada Bugaz, nr. 16) de profesie tencuitor, membru de încredere al organelor NKVD-ului, cunoscut comunist, denunţa pe români ocupanţilor şi îi ameninţa cu moartea.
3. Trichinin Nicolae, de origine ucraineană, a denunţat pe fostul funcţionar Levinţa Gheorghe pentru faptul că la declararea războiului s-a exprimat că tricolorul român va flutura din nou pe palatul primăriei. Levinţa a fost arestat imediat şi în prezent nu se ştie nimic de el.
4. Isras Leonte (Chişinău, strada Nicolae Bălcescu, nr. 14), vechi aderent comunist, de profesie muncitor, a luat parte la dezarmarea ostaşilor români ce se retrăgeau în anul 1940, 28 iunie.
5. Sofronovici Grigore, de profesie precupeţ din Chişinău, strada Mihail Sturza, nr. 44, vechi aderent comunist, a

denunțat NKVD-uluipe locuitorul Volicovschi care a fost imediat arestat.

6. Cravaschi Nicolae, de origine etnică rusă, cu domiciliul la Spitalul Costiujeni, a fost în serviciul NKVD, a arestat şi predat acestora pe locuitorul Denereu Silvestru din comuna Străşeni, Lăpuşna.

7. Crapceac Galina din Chişinău, strada General Barthelot, nr. 51, a denunțat NKVD-ului pe numita Crişțaniuc, care în urma acestui denunț a fost deportată.

8. Crâjanovschi Petre, de orgine rusă, vechi comunist, cu ultimul domiciliu în suburbia Visterniceni, în timpul retragerii, fiind şofer la prefectura de județ, conducea maşina în care se refugia fostul prefect al județului, avocatul Luncescu, a părăsit maşina întorcându-se la sovietici.

9. Romaniuc Emilian, de origine ucraineană, de profesie medic, vechi comunist, cu domiciliul în strada Negruzzi, nr. 88, pe timpul sovieticilor fiind mecanic la uzina electrică, a persecutat elementul românesc şi a participat la dinamitarea uzinei electrice din localitate.

10. Colodnâi Serghei, de origine etnică rusă, de profesie sobar, domiciliat la strada Hânceşti, nr. 209, sub ocupație a fost informator al NKVD-ului, când a denunțat mai multe familii de români care au fost deportate.

11. Egher Mihail, de origine etnică rusă, de profesie tâmplar, cu domiciliul în suburbia Melesteu, nr. 109, împreună cu organele NKVD, a arestat pe mai mulți români, care au fost deportați.

12. Lebedev Trofim, de origine etnică rusă, Chişinău, de profesie frizer, cu domiciliul pe strada Petru Rareş, nr. 57, vechi comunist, a fost unul din denunțătorii românilor ce au fost executați de organele NKVD în curtea Consulatului Italian din Chişinău.

13. Slisarenco Ion, de origine etnică rusă, domiciliat în Chişinău, strada Poşta Veche, nr. 39, cunoscut comunist, are aceeaşi activitate ca şi numitul Lebedev Trofim.

14. Cocoşco Silvia, de origine etnică poloneză, fără profesie, cu domiciliul pe strada Alexandru cel Bun, nr. 36, în urma informațiilor date de NKVD şi denunțurilor făcute împotriva locuitorului Andrei Neaga, acesta a fost arestat şi deportat de sovietici.

15. Bacicovschi Constantin, de origine etnică ucraineană, a fost în serviciul NKVD şi a denunțat pe foştii funcționari români civili şi militari care au fost surprinşi de ocupația sovietică şi solicitau repatrierea.

16. Trigubov Grigore, de origine etnică rusă, de profesie inginer agronom, sub ocupația sovietică era în serviciul NKVD,a denunțat pe locuitorul Bodan care a fost deportat în Siberia.

17. Veselov Petre, de origine etnică rusă, de profesie lăcătuş, cu ultimul domiciliu în Chişinău, strada Mareşal Averescu, nr. 30, a fost informator al NKVD cu misiunea de a strânge material de acuzații pentru funcționarii polițişti români rămaşi sub ocupație.

18. Bulaghin Teodor, de origine etnică rusă, cu ultimul domiciliu în Chişinău, strada Grigore Ureche, nr. 11, vechi comunist, a desfăşurat o aprigă prigoană față de elementul românesc rămas sub ocupația sovietică.

Din cele expuse mai sus rezultă:

Minoritatea evreiască a fost acea care în cea mai mare măsură a dezlănțuit prigoana față de populația românească, în timp ce minoritarii ca ruşi, bulgari şi ucraineni erau ocazional, deci cazuri izolate şi aceştia au fost săvârşite de vechii aderenți ai bolşevicilor. Odată cu începerea războiului, bandele iudeo-comuniste, stăpânite de specificul distructiv al rasei deznădăjduite de faptul că trebuiau să părăsească Basarabia, şi-au îndreptat acțiunea lor răzbunătoare şi asupra monumentelor de artă, precum şi a locaşurilor sfinte (distrugerea Mitropoliei şi Catedralei din acest oraş).

Dându-şi seama că nu mai au nimic comun cu Basarabia, au înțeles să distrugă în mod sistematic toate edificiile din străzile principale, folosind pentru aceasta material exploziv şi incendiar. Față de atitudinea avută, evreii, la reocuparea Basarabiei, de teama răspunderii, au fugit odată cu trupele sovietice ce se retrăgeau în dezordine.

A fost îndeajuns un an de ocupație sovietică ca această minoritate evreiască, simțindu-se stăpână pe situație, să-şi arate în toată plenitudinea ei, ura față de elementul românesc”.

Chestorul Poliției, *semnătura indescifrabilă*. Şeful Biroului Siguranță, *semnătura indescifrabilă*.

ANRM, F. 680, i.1, d. 4275, f. 21-27

Rugă pentru Mitropolia Basarabiei

Ştefan PLUGARU

(continuare din pag. 1)

,,*Dumnezeu sălăşluieşte pretutindeni, dar cerul Basarabiei e parcă mai plăcut Lui*”. Doar pentru o clipă…

Cuvântul acestor slujitori ai lui Dumnezeu, dar şi al sufletelor rănite care m-au înconjurat cu dragoste creştină, a reliefat, din păcate, umilința şi abuzurile prin care a trecut biserica românească din Basarabia, începând cu anul 2001, sub mâna antihristă a comuniştilor aflați până în 2009 la putere, abuzuri care s-au răsfrânt asupra evoluției fireşti a acestei entității ecleziastice, asupra spiritului creştin al enoriaşilor înşişi, cât şi a retrocedării fostelor proprietăți - ce-i drept, puține - deținute de Mitropolia Basarabiei în perioada interbelică, când aceasta era parte integrantă a Bisericii Ortodoxe Române.

Redactarea lucrării „*Episcopia Huşilor şi Basarabia (1598 - 1949)*”, realizată în colaborare cu Teodor Candu, cercetător ştiințific în cadrul Institutului de Istorie, Stat şi Drept al Academiei Republicii Moldova din Chişinău, a reprezentat un pas în susținerea activității şi afirmării bisericii româneşti din Basarabia. Am purces la întocmirea acestei lucrări pornind tocmai de la convingerea că trebuie scoase la iveală din prăfuitele arhive toate acele mărturii care demonstrează dreptul istoric şi canonic de ființare al bisericii româneşti din stânga Prutului, pornind de la viața religioasă din Moldova medievală aflată în stânga Prutului, sub oblăduirea Episcopiei Huşilor, şi terminând cu întemeierea Mitropoliei Basarabiei, în perioada interbelică, demnă continuatoare a ortodoxismului de factură românească în acest spațiu. De asemenea, Asociația noastră a protestat atunci când, în dispreţul oricăror norme legale şi a bunului simț, preoților români din dreapta Prutului, slujitori în diferite parohii aparținând acestei Mitropolii, li s-a interzis accesul pe teritoriul Republicii Moldova.

În noul context politic de la Chişinău, se întrevăd soluții pentru recăpătarea statutului şi prestigiului din perioada interbelică, care să-i confere Mitropoliei Basarabiei posibilitatea unei misiuni religioase şi sociale veritabile. Depinde doar de conducerea politică instalată la putere în Republica Moldova, care a demonstrat în cele câteva luni de când se află la guvernare că are vederi proromâneşti şi proeuropene, inclusiv respectarea dreptului european, să ia măsurile necesare ca rolul şi proprietățile deținute de Mitropolia

Basarabiei în perioada interbelică să-i fie retrocedate. Să dea dovadă de toleranță şi să aplice acel *„restituțio in integrum*”, de care s-au bucurat în România, după 1989, bisericile persecutate de regimul comunisto - ceauşist.

O cale pentru dezvoltarea acestei instituții religioase româneşti din stânga Prutului o reprezintă şi consolidarea administrației ecleziastice. Şi asta, în termeni laici, nu pentru un exces de birocrație, ci pentru ca fețele bisericeşti să fie mai aproape de popor. Mă refer aici la numirea unor episcopi, care să-l ajute pe mitropolitul Petru de Bălți în greaua misiune pe care Dumnezeu i-a hărăzit-o. Nu constituie o noutate faptul că, încă din cursul lunii octombrie 2007, Patriarhia Română a recunoscut reactivarea vechilor episcopii din stânga Prutului, care aparțin de Mitropolia Basarabiei. Acestea sunt Arhiepiscopia Chişinăului (înregistrată juridic încă din decembrie 2004), Episcopia de Bălți, Episcopia Basarabiei de Sud şi Episcopia Ortodoxă a Dubăsarilor şi a toată Transnistria. Cu toate acestea, Sf. Sinod al Bisericii Ortodoxe Române nu a luat nici o decizie de organizare efectivă a acestor eparhii, în sensul alegerii de episcopi sau de creare a aparatului administrativ corespunzător, întrucât Mitropolia Autonomă a Basarabiei nu a inițiat o astfel de organizare.

Aceste eparhii ale Mitropoliei Autonome a Basarabiei au fost reactivate din punct de vedere juridic pe teritoriul canonic al Mitropoliei Autonome a Basarabiei şi în interiorul granițelor statului independent Republica Moldova, fără a se nega însă dreptul la existență a „Mitropoliei Chişinăului şi a întregii Moldove” ca eparhie a Bisericii Ortodoxe Ruse, pentru că Patriarhia Română respectă dreptul credincioşilor ortodocşi de a aparține în mod liber fie de Patriarhia Română, fie de Patriarhia Moscovei. Coexistența celor două Mitropolii ortodoxe în Republica Moldova se explică astăzi prin faptul că acest teritoriu nu mai este parte componentă nici a statului român, nici a statului rus, ci este un stat nou, independent. Dar existența eparhiilor are în vedere respectarea dreptului canonic, care face trimitere la administrarea religioasă a spațiului basarabean, la început, de către episcopii de la Huşi, încă de la 1598.

Însă, deşi recunoscute încă de la finele anului 2007, aceste eparhii nu au în fruntea lor episcopii necesari, lucru care este de natură să îngreuneze activitatea Mitropoliei Basarabiei. Întronizarea unor episcopi ar consolida Mitropolia Basarabiei şi ar uşura misiunea spirituală cu care a fost hăruit de către Dumnezeu mitopolitul Petru de Bălți. Conform Statutului pentru organizarea şi funcționarea Bisericii Ortodoxe Române, episcopii îşi au rolul lor bine definit în cadrul ierarhiei bisericeşti. Episcopul, pe lângă faptul că este slujitor al Sfintelor Taine, veghează la bunul mers al vieții bisericeşti din eparhie, efectuează cât mai des vizite canonice şi pastorale în cadrul acesteia, adresează scrisori pastorale clerului şi credincioşilor, hirotoneşte clerici şi se îngrijeşte de ocuparea la timp a posturilor vacante, asigură disciplina clerului, reprezintă eparhia în relațiile cu autoritățile publice şi locale, cât şi cu celelalte culte recunoscute de pe teritoriul acesteia. Într-o discuție recentă purtată cu preotul arhimandrit Mina Dobzeu din cadrul Episcopiei Huşilor acesta îşi exprima speranța că după victoria asupra Satanei comuniste spiritul creştin va birui în Basarabia pentru că „*..în afara Bisericii nu există mântuire, cine se află în afara Bisericii nu este în Iisus Hristos, cel care a recapitulat întreg neamul omenesc în sine*”.

De aceea, pledăm pentru înscăunarea unor episcopi care, împreună cu mitropolitul Petru de Bălți, să lucreze pentru prezervarea spiritualității româneşti în stânga Prutului şi pentru preamărirea Mitropoliei Basarabiei.

Un litigiu funciar dintre Ioan Manuc Bei şi Socrat Tomuleț referitor la moşiile Lăpuşna şi Spărieți

***Dinu POŞTARENCU**,*
Chişinău

La 21 iunie 1865, moşierul Ioan Manuc Bei a depus la Tribunalul Civil al Basarabiei o cerere în care a expus detaliat, bazându-se pe documente de proprietate, istoricul apariției acestui litigiu. Aşadar, potrivit explicației lui, împrejurările au fost următoarele[1].

În timpurile vechi, moşia Spărieți a fost parte componentă a pământului domnesc din ținutul Lăpuşna. Prin hrisovul de danie din 22 aprilie 7149 (1641), emis de cancelaria domnului Vasile Lupu, această moşie a fost dăruită vel armaşului Ştefan. Iar la 23 august 7202 (1694), prin hrisovul lui Constantin Duca, târgul Lăpuşna, împreună cu moşia din jur, a fost făcută danie mănăstirii Sf. Ioan Gură de Aur.

În 1743, moşia Spărieți aparținea neamului Hăbăşescu. Conform actului din 20 ianuarie 1743, semnat de vel vornicul Canta, ea a fost împărțită în două părți egale între cele două fiice ale lui Nicolae Hăbăşescu, Ecaterina Prodăneasa şi Maria. Prima dintre ele, în temeiul zapisului din 17 august 7254 (1746), a vândut jumătatea sa din moşia Spărieți lui Sandu Sturza, de la care au moştenit-o, mai întâi, fiul său, Ioan Sturdza, apoi nepotul său, Dimitrie Sturdza, ultimilor doi fiindu-le întărită prin actul de judecată din 23 iulie 1774 al Divanului Moldovei şi prin hrisovul din 20 august 1783 al domnului Alexandru Mavrocordat.

Cealaltă jumătate a moşiei Spărieți, care, potrivit partajului din 1743, i-a revenit Mariei Hăbăşescu, a fost cedată greşit, în 1766, mănăstirii Sf. Ioan Gură de Aur de către moştenitorii Mariei. Mănăstirea a unit-o cu moşia sa Lăpuşna, megieşă cu moşia Spărieți. În 1768, la solicitarea mănăstirii, Divanul Moldovei i-a detaşat pe călugărul Antim, vornicul de poartă Carp Piciorogu şi mazilul Simion Roadedeal pentru a hotărnici moşia Lăpuşna. După cum se poate constata în baza actului de hotărnicie întocmit la 1 iunie 7276 (1768), moşia mănăstirească Lăpuşna a fost separată de jumătatea din moşia Spărieți care îi aparținea neamului Sturza, pe când partea din moşia Spărieți a Mariei Hăbăşescu a fost inclusă în componența moşiei Lăpuşna.

În zapisul de împăcare din 8 august 1786 se spune că jumătatea din moşia Spărieți, cedată mănăstirii de către urmaşii Mariei Hăbăşescu, a fost răscumpărată de Ioniță Rehtevanu în conformitate cu decizia Divanului Moldovei şi dăruită de acesta surorilor sale, Maria şi Elena, de la care, prin actul de vânzare-cumpărare din 10 aprilie 1793, a trecut în proprietatea lui Dimitrie Sturza. Astfel, Dimitrie Sturza a reunit ambele părți ale moşiei Spărieți.

Ca urmare a procesului intentat de Zoița Arbore în legătură cu acapararea de către mănăstirea Sf. Ioan Gură de Aur a moşiei ei Pulbereni împreună cu trenurile numite

Namestnicul şi Buciumul, Divanul Moldovei i-a trimis la faţa locului pe banul Darie Donici şi vornicul de poartă Ioan Ralli, poruncindu-le să descopere hotarele adevărate, cele vechi, ale moşiei Lăpuşna şi moşiile învecinate. Efectuând cercetările pe teren, aceştia au întocmit o mărturie hotarnică, datată cu 5 noiembrie 1786. Comparând descrierea hotarului dintre moşiile Lăpuşna şi Spărieţi, formulată în această mărturie hotarnică, cu cea expusă în mărturia hotarnică din 1768 a lui Piciorogu şi Roadedeal, se poate constata o diferenţă. Potrivit mărturiei hotarnice din 1768, hotarul trecea, începând de la locul unde se întâlneau liniile despărţitoare dintre moşiile Lăpuşna şi Spărieţi, deasupra Ciocârlanului, apoi spre vest până la râpa Făureşti şi până la vârful dealului Dezbrăcaţi. Iar după mărturia hotarnică din 1786, hotarul nu ducea spre nord, începând de la punctul situat deasupra Ciocârlanului, precum au indicat Piciorogu şi Roadedeal, ci direct spre vest, alături de Spărieţi, peste pârâul Lăpuşna, până la creasta unui deal din apropierea dealului Calmaţui. Remarcând diferenţa dintre aceste descrieri a hotarului, Ioan Manuc Bei considera că, în urma delimitării din 1786, de la moşia Lăpuşna a fost despărţit nu numai pământul Zoiţei Arbore, dar şi acea parte din moşia Spărieţi, care a fost cumpărată de la succesorii Mariei Hăbăşescu.

După ce a cumpărat, în 1793, cea de-a doua parte a moşiei Spărieţi, Dimitrie Sturza a vândut, în următorul an, trupul întreg al moşiei Spărieţi paharnicului Manolache Miclescu. Acesta, după cum a menţionat mai târziu în jalba adresată domnului Alexandru Moruzi, a plecat pe câţiva ani peste graniţă. Profitând de lipsa lui, mănăstirea Sf. Ioan Gură de Aur a pus stăpânire pe jumătatea din moşia Spărieţi pe care o deţinuse în proprietate mai înainte. Revenind în ţară, M. Miclescu a înaintat o jalbă domnului Alexandru Moruzi, care, la 2 iunie 1803, i-a poruncit vel spătarului Manolache Donici să delimiteze din nou moşia Spărieţi. Dar această poruncă a rămas neexecutată până la anexarea Basarabiei la Imperiul Rus. Deşi Manolache Miclescu şi fiica sa adoptivă Pulheria Mano au înaintat cereri, autorităţile basarabene nu au dat nici o dispoziţie în vederea delimitării moşiei Spărieţi. Drept urmare, s-a iscat un proces cu privire la hotarul dintre moşiile Lăpuşna şi Spărieţi.

La sfârşitul lungii sale expuneri, Ioan Manuc Bei a solicitat să fie anulată hotărârea din 29 martie 1865 a Biroului de Hotărnicie al Basarabiei, iar hotarul dintre moşiile Lăpuşna şi Spărieţi să fie stabilit conform mărturiei hotarnice din 1786 a lui Donici şi Ralli.

Pe data de 21 decembrie 1865, Socrat Egor Tomuleţ a depus o cerere la Tribunalul Civil al Basarabiei în legătură cu acest proces, anexând la ea mărturia hotarnică din 5 noiembrie 1786, întocmită de banul Darie Donici şi vornicul de poartă Ralli.

Examinând procesul, Tribunalul Civil al Basarabiei a recunoscut decizia din 29 martie 1865 al Biroului de Hotărnicie al Basarabiei referitoare la hotarul dintre moşiile Lăpuşna şi Spărieţi, iar cererea lui Ioan Manuc Bei a declarat-o neîntemeiată.

Notă: *ANRM*, F. 37, inv. 5, d. 1549, f. 1-11.

---

24 IANUARIE – EVENIMENT CU O DEOSEBITĂ SEMNIFICAŢIE ISTORICĂ
24 Ianuarie 1859 - Unirea Principatelor Române

Colonel (rtr.) ***Constantin CHIPER,***
Ploieşti

Conştiinţa poporului nostru despre unitatea sa etnică este străveche. Când românii din Transilvania coborau cu turmele lor, la iernat în Câmpia Dunării sau dincolo de Dunăre, pe ţărmul mării, auzeau pretutindeni aceeaşi limbă şi vedeau aceleaşi obiceiuri. Tot aşa, când pescarii de la „baltă" treceau cu carele de peşte peste munţi, spre Braşov, Sibiu, Bistriţa şi mai departe, întâlneau aceeaşi limbă şi-şi dădeau seama că este unul şi acelaşi popor.

Cărturarii moldoveni Grigore Ureche şi Miron Costin au stăruit încă din secolul al XVII-lea asupra unităţii românilor, arătând că moldovenii cu muntenii şi cu transilvănenii una sunt şi „de la Râm ne tragem", din nobila obârşie a Romei.

Dar dacă exista o conştiinţă populară şi una cărturărească asupra unităţii etnice româneşti, nu era, în schimb, şi o unitate politică. Astfel, se înfiinţau trei state: unul la miazăzi de Carpaţi, Ţara Românească sau Muntenia, altul la răsărit, Moldova, şi un al treilea în interiorul lanţului Carpatic, Transilvania. Mihai Viteazul a fost singurul domn român care a reuşit să unească sub stăpânirea sa cele trei ţări româneşti, în anul 1600. Această unire nu a durat decât puţină vreme, dar amintirea faptei sale nu s-a mai stins niciodată, rămânând îndreptar luminos pentru urmaşi. Primii care au reluat ideea de unitate naţională, după actul temerar al lui Mihai Viteazul, au fost reprezentanţii şcolii ardelene: Petru Maior, Gheorghe Şincai, Inocenţiu Micu-Clain şi Ion Budai Deleanu.

Încă din 1772, într-un memoriu al său semnat de mai mulţi înalţi dregători şi adresat Austriei, marele ban muntean, Mihai Cantacuzino, arăta avantajele ce ar decurge pentru Principatele Române, dar şi pentru pacea europeană, dacă Ţara Românească şi Moldova s-ar uni şi dacă noul stat s-ar bucura de protecţia comună a Austriei şi Rusiei! Odată cu veacul al XIX-lea, ideea unirii politice a românilor de pretutindeni devine tot mai puternică şi ajunge să se impună ca o necesitate obiectivă.

Adresându-se boierilor, într-o scrisoare din 5 aprilie 1821, Tudor Vladimirescu le spune să ia legătura „cu dumnealor boierii moldoveni ca unii ce suntem de un neam, de o lege şi supt aceeaşi stăpânire şi ocrotiţi de aceeaşi putere". În consecinţă, adaugă Tudor, „urmează să ştim cele ce se fac acolo, să le vestim acestea de aici ca fiind la un gând şi într-un glas cu Moldova, să putem câştiga, deopotrivă, dreptăţile acestor principaturi, ajutându-ne unii pe alţii".

Cărturarii români vor acum reunirea celor trei ţări româneşti. Imaginea Daciei vechi, a ţării lui Burebista şi Decebal, ce se întindea pe ambele laturi ale Carpaţilor, domina spiritele. Încă din 1818, învăţatul Dionisie Fotino a publicat „Istoria vechii Dacii". Mihail Kogălniceanu a scos la Iaşi, în 1840, publicaţia „Dacia literară". Transilvăneanul August Treboniu Laurian, împreună cu munteanul Nicolae Bălcescu, au început să dea la iveală, din 1845, la Bucureşti, „Magazinul istoric pentru Dacia", editat în cinci volume.

Muntenii, într-un memoriu, cer domnitorului Gheorghe Bibescu să lupte pentru înfiinţarea „regatului dacic". Numele strămoşilor ajunge să aibă semnificaţia unui adevărat program politic: înfăptuirea statului românesc unitar, care răspunde unei necesităţi economice. Astfel se instituie unirea vamală dintre Muntenia şi Moldova, aplicată de la 1 ianuarie 1848, precedată de convenţia de comerţ din anul 1835. În 1842, tinerii din Muntenia oferiseră tronul acestei ţări lui Mihai Sturdza, domul Moldovei, care însă nu voise

să-l primească, de teama intervenţiei ruşilor. Unul dintre dezideratele partidei naţionale din Moldova, publicate de Mihail Kogălniceanu în august 1848, în Bucovina, era Unirea Principatelor.

În timpul domniilor lui Barbu Ştirbei, în Ţara Românească, şi Grigore Ghica, în Moldova, ideea pătrunde adânc în spirite. Domnii o susţineau. Astfel, Barbu Ştirbei, într-un memoriu din 1855, trimis marelui vizir, spunea: „Pentru a fi … interpretul credincios al opiniei publice, trebuie să adăugăm că dorinţele unanime ale valaho-moldovenilor cheamă unirea celor două principate sub un singur cap, chiar dacă acesta ar trebui să fie luat de la una din familiile princiare din străinătate, ceea ce ar cruţa cu adevărat o ţară ce a suferit de încercările alegerilor şi prefacerilor”. Iar Grigore Ghica, într-un memoriu trimis Conferinţei de pace de la Paris, la sfârşitul războiul Crimeii (1856), cerea, de asemenea, în chip hotărât, Unirea. Mulţumindu-i pentru acest gest, divanul Moldovei declară: „Măria-ta ai pregătit calea către mântuirea ţării noastre, căci ai sprijinit şi ai pledat înaintea aeropagului european întrunirea Principatelor, principiu de mărire, de glorie şi de temeinică aşezare a acestei ţări”.

Noile divanuri ad-hoc, alese în octombrie 1857, cereau Porţii Otomane şi Puterilor garante:

1. Respectarea drepturilor Principatelor şi îndeosebi a autonomiei lor în cuprinderea vechilor lor capitulaţii încheiate cu Înalta Poartă în anii 1393, 1460, 1511 şi 1634;
2. Unirea Principatelor într-un singur stat, cu numele România;
3. Prinţ străin, cu moştenirea tronului, ales dintr-o dinastie domnitoare a Europei şi ai cărui moştenitori să fie crescuţi în religia ţării;
4. Neutralitatea Principatelor;
5. Putere legiuitoare încredinţată unei Obşteşti Adunări, în care să fie reprezentate toate interesele naţiei.

Prin Convenţia prevăzută de Tratatul de la Paris, încheiat la Osborne, în ziua de 7/19 august 1858, s-au hotărât următoarele: Muntenia şi Moldova vor purta numele de Principatele Unite; va exista o Comisie Centrală, cu sediul la Focşani, care va pregăti legile; tot la Focşani, va exista o Curte de Casaţie comună şi armatele vor primi o organizare identică spre a forma, la nevoie, una singură; în schimb, fiecare ţară va avea domnul său, care va cârmui cu ajutorul miniştrilor şi va exista o adunare legislativă. Prin aceasta, Convenţia devenea noua Constituţie. Conform noii Constituţii, moldovenii aleg la 5/17 ianuarie pe colonelul Alexandru Ioan Cuza, ca domn al Moldovei.

În Muntenia se vorbea la început de Gheorghe Bibescu şi de Barbu Ştirbei, foşti domni. Învingând elementele conservatoare, reprezentanţii partidei naţionale reuşesc să aleagă ca domn, la 24 ianuarie, tot pe colonelul Alexandru Ioan Cuza.

Prin îndoita alegere a lui Alexandru Ioan Cuza, care a provocat o mare însufleţire în Moldova, Muntenia şi Transilvania, înaintaşii noştri au ştiut să împace textul Convenţiei de la Paris, cu dorinţa ţării întregi. Astfel, lupta pentru unire a înregistrat un succes răsunător, dubla alegere însemnând începutul procesului de construire, pe baze moderne, a statului naţional român.

Sugestivă pentru entuziasmul populaţiei româneşti, după dubla alegere a lui Alexandru Ioan Cuza, este telegrama trimisă de locuitorii judeţului Fălciu: „Fapta pe care Măria-Voastră aţi isprăvit slobozind neamul românesc din boieresc, munca silită … este atât de mare cât nu o poate scrie niminia. Dumnezeul părinţilor noştri păstreze zilele Măriei Tale ferice; îl rugăm să ia din zilele noastre şi a copiilor noştri şi să adaoge la ale Măriei Tale, să ne pui la cale până la sfârşit. Rugămu-te dă-ne voie ca de acum înainte să te numim Părintele cel bine Voitor şi slobozitorul neamului ţărănesc”.

Alexandru Ioan Cuza în conştiinţa românilor

Domnitorul Alexandru Ioan Cuza s-a născut la data de 20 martie 1820 într-o mahala a localităţii Bârlad. Părinţii săi, vornicul Ioan N. Cuza şi Soltana Cozadini, de origine greacă, i-au asigurat o copilărie fericită la moşia lor din localitatea Bărboşi (a nu se confunda cu Barboşi de Galaţi), judeţul Fălciu. Şi-a făcut studiile gimnaziale în Iaşi, în cadrul pensionului lui Victor Cuenin, şi şi-a desăvârşit instruirea la Paris, unde a urmat liceul şi apoi cursuri de medicină şi de drept. În perioada 1837-1840 a fost cadet în armată, la arma cavaleriei. A lucrat în calitate de membru al Judecătoriei Covurlui, însă în octombrie 1845 şi-a dat demisia, participând alături de tinerii revoluţionari români la pregătirea revoluţiei burghezo-democrate din martie 1848, în Moldova. A fost arestat împreună cu tatăl său, cu Costache Negri, Vasile Alecsandri, precum şi cu alţi 9 revoluţionari socotiţi periculoşi. Toţi au fost transportaţi, în câteva căruţe, la Galaţi şi îmbarcaţi pe un vapor pentru a fi transportaţi în Turcia. Intervenţia hotărâtă a Elenei Rosetti-Cuza, cu care se căsătorise, la data de 30 aprilie 1844, şi a consulului francez, a reuşit să îndrepte vaporul pe ţărmul Brăilei, ajutându-i să scape cu viaţă. În luna mai 1848, Alexandru Ioan Cuza a participat la adunarea de pe Câmpia Libertăţii de la Blaj, alături de alţi revoluţionari moldoveni, munteni şi transilvăneni. După un autoexil, la Paris şi Constantinopol, a revenit în Moldova, însoţindu-l pe noul domn al Moldovei, Grigore Ghica, adept al unirii principatelor române. În timpul domniei lui Grigore Ghica, Alexandru Ioan Cuza a fost numit Preşedinte al Judecătoriei Covurlui, lucrând aici până în 1851. După aceasta a îndeplinit funcţia de Director al Ministerului de Interne, şi de la data de 7 iulie 1856, pârcălab al portului şi oraşului Galaţi.

În timpul caimacanului Nicolae Vogoride, Alexandru Ioan Cuza a fost încadrat în armată, acordându-i-se, succesiv, gradele de sublocotenent (6 martie 1857), locotenent (24 aprilie 1857), căpitan (28 aprilie 1857) şi maior (3 mai 1857). Protestând împotriva falsificării alegerilor de către Nicolae Vogoride, Alexandru Ioan Cuza şi-a dat demisia din armată, la data de 6 iulie 1857.

După alegerile din septembrie 1857, Alexandru Ioan Cuza a fost rechemat în armată, avansat colonel şi numit în înalta funcţie de locţiitor al hatmanului miliţiei. Ales deputat de Galaţi şi membru al Divanului ad-hoc de la Iaşi, Alexandru Ioan Cuza a contribuit la pregătirea alegerilor din 5 şi 24 ianuarie 1859. Până la 11 februarie 1866, când a abdicat, a organizat înfăptuirea unor reforme progresiste în domeniile politic, economic, învăţământ şi cultură, legislaţie şi militar. În timpul domniei sale s-au adoptat măsuri pentru unificarea administrativă şi organizarea instituţiilor moderne ale statului, inclusiv cea dintâi împărţire administrativă a teritoriului naţional, pe judeţe, oraşe şi comune. A fost modificat sistemul de măsuri şi greutăţi şi a fost înlocuit cu sistemul european, în vigoare şi astăzi. Tot atunci a fost adoptat Codul Civil modern (napoleonean) precum şi alte acte legislative, în spirit european, potrivit cărora se impunea egalitatea cetăţenilor în faţa legii şi a impozitelor. Au fost organizate comerţul, meseriile, industria şi transporturile. A fost promulgată legea pentru organizarea instrucţiunii publice, prin care învăţământul primar de 4 clase devenea obligatoriu, general şi gratuit şi se aşezau pe baze temeinice învăţământul secundar şi cel superior, acesta din urmă beneficiind de înfiinţarea universităţilor din Iaşi (1860) şi din Bucureşti (1864). Se generaliza alfabetul latin în administraţie şi învăţământ. Împroprietărirea ţăranilor (desfiinţarea clăcăşiei), legea electorală şi secularizarea averilor mănăstireşti au fost acţiuni energice, care au contribuit la progresul general al ţării şi racordarea României la cerinţele civilizaţiei europene, chiar dacă s-au eludat unele dispoziţii ale Convenţiei de la Paris, din 7 august 1858, care a funcţionat drept Constituţie a ţării. Aşa se explică decizia din 2 mai 1864, când a fost dizolvată Adunarea (parlamentul) şi s-au adoptat, prin decret, Legea electorală şi Legea rurală. Domnia autoritară a fost impusă de nevoia accelerării reformelor şi a luptei împotriva conservatorilor şi a unor proprietari care se opuneau reformelor progresiste.

Domnitorul Alexandru Ioan Cuza a acordat Armatei Române o atenţie specială, punând în practică multe dintre idealurile anului 1848. A organizat pe baze moderne armata română, fiind sprijinit de miniştrii de război C. Milicescu, Ion Emanoil Florescu şi Savel Manu. Începând cu luna martie 1859 a dislocat unele unităţi de infanterie şi cavalerie din Iaşi la Bucureşti, iar pe altele le-a mutat din Bucureşti la Iaşi. A organizat Tabăra Militară de la Floreşti Prahova, care a funcţionat din aprilie până în august 1859, aici instruindu-se 12.000 de ostaşi din Moldova şi Bucureşti (infanterie, cavalerie, artilerie, grăniceri şi dorobanţi). La data de 1 septembrie 1862, domnitorul a înmânat, în cadru solemn, noile drapele de luptă, pe care erau scrise cu fir auriu cuvintele: HONOR ET PATRIA, numărul şi numele unităţii militare. Despre înfăptuirile pe plan militar ale acestor ani de glorioasă domnie, mai pot fi amintite: introducerea uniformei militare comune şi a echipamentului unic pentru ofiţeri, subofiţeri şi trupă, extinderea aplicării Codicei Penale şi a Regulamentului Serviciului Interior moldovean pe întreaga armată, unificarea instrucţiei la toate armele din compunerea armatei, înfiinţarea Statului Major General, menit să coordoneze întreaga activitate din armată, unificarea Ministerului de Război din Moldova cu cel din Muntenia, întrunirea întregii flotile de Dunăre într-un corp unic, organizarea Serviciului Sanitar Unificat, centralizarea şcolilor militare în Bucureşti şi unificarea programelor de învăţământ ale acestora, înfiinţarea de noi unităţi militare şi reorganizarea pe principii moderne a celor existente, introducerea unui sistem de recrutare mult mai echitabil şi uşor de realizat în caz de necesitate, crearea unor corpuri specializate de intendenţi şi genişti militari, înfiinţarea şcolilor regimentare şi a şcolilor de gimnastică etc.

În anul 1865, efectivul armatei permanente s-a ridicat la 19.365 de ostaşi, iar trupele teritoriale aveau 24.548 de oameni. Armata a fost dotată cu mijloace de luptă provenind atât din import (Franţa, Italia şi Belgia), cât şi din ţară. Pentru aceasta au fost înfiinţate noi întreprinderi de fabricaţie şi reparaţie a armamentului, modernizându-se stabilimentele militare existente: Pirotehnia de la Bucureşti, Pulberăria de la Lăculeţe (Dâmboviţa), Arsenalul Armatei din Dealul Spirii (1863), o fonderie pentru ţevi de tun în Târgovişte. În Ploieşti a fost construită cazarma din strada Torcători, unde a fost cartiruit Batalionul 1 din Regimentul 7 Linie Ploieşti-Bucureşti, iar în strada Rudului a fost cartiruit un Escadron de Cavalerie.

Domnitorul Alexandru Ioan Cuza, aşa cum aprecia sfetnicul său Mihail Kogălniceanu, şi-a scris singur istoria: „Faţa ţărei este pagina istoriei lui Alexandru Ioan Cuza. Alexandru Ioan I nu are trebuinţă de istoriograf. El singur şi-a scris istoria sa, prin legi, prin actele cu cari a făcut el un stat, o societate, alta decât aceea ce i-a fost dată când l-am proclamat domnitor”. Totuşi, la sfârşitul anului 1865 forţele reacţiunii, care deveniseră foarte puternice, i-au pregătit abdicarea. În noaptea de 11 februarie 1866, mult după miezul nopţii, complotiştii conduşi de comandantul gărzii palatului, maiorul Dimitrie Lecca (care va deveni ministru de război în noul guvern), au intrat în Palat. Domnitorul a iscălit actul de abdicare, fără a opune rezistenţă. În cursul aceleiaşi nopţi, Alexandru Ioan Cuza a fost silit să părăsească Bucureştiul, îndreptându-se spre Ploieşti, Predeal, Braşov şi, mai departe, spre Viena. A peregrinat prin Austria, Italia şi Germania. În momentul plecării se aflau de faţă membrii locotenenţei domneşti şi ai guvernului, cărora Alexandru Ioan Cuza, cu aleasă demnitate, le-a spus: „Să dea Dumnezeu să-i meargă ţării mai bine fără mine decât cu mine. Să trăiască România!”.

Domnitorul s-a stins din viaţă la data de 15 mai 1873, la Heidelberg, în Germania. A fost înmormântat la conacul din Ruginoasa, judeţul Iaşi, iar apoi osemintele sale au fost depuse, în anul 1944, la Biserica „Trei Ierarhi” din Iaşi, alături de cele ale lui Dimitrie Cantemir. În cuvântul omagial rostit la mormântul lui Alexandru Ioan Cuza, la Ruginoasa, Mihail Kogălniceanu spunea: „Nu greşalele lui l-au răsturnat, ci faptele cele mari”.

În conştiinţa românilor Alexandru Ioan Cuza a fost şi rămâne cel dintâi domnitor al României moderne, întemeietorul statului naţional român.

Primim pe adresa Redacţiei

Ştefan PLUGARU

De la Dângeni, judeţul Botoşani, ne-a sosit, către finele lunii decembrie din anul care tocmai a trecut, un colet în interiorul căruia am descoperit o nouă apariţie editorială şi o scrisoare. ,,*Făclia dorului nestins*” este o antologie de versuri patriotice, selectate de domnul Iuliu - Laurian Popovici, liderul filialei Asociaţiei Culturale ,,*Pro Basarabia şi Bucovina*” din această localitate. În scrisoare, domnul Popovici ne arăta faptul că a donat un număr însemnat din această lucrare către diferite instituţii culturale şi persoane fizice din Bucovina, fapt care ne bucură şi pentru care îi mulţumim şi în numele filialei noastre, iar cei din ŢARĂ

(România), care doresc să intre în posesia unui exemplar din aceast volum o pot face în schimbul sumei de 12 lei, bani cu care domnia sa intenţionează să editeze un nou tiraj din această lucrare, pentru a fi distribuită în continuare gratuit prin şcolile şi bibliotecile publice din Bucovina şi Basarabia.

În prefaţă, coordonatorul afirmă că a fost motivat să alcătuiască şi să editeze acest volum din dragoste de Ţară, de Neam, sentiment care a aprins sufletele românilor în momente de maximă bucurie sau de cumplită deznădejde, lucrarea fiind un omagiu adus tuturor celor care s-au jertfit pentru ceea ce este românesc.

Volumul cuprinde versuri din creaţia unor poeţi originari din întreg spaţiul românesc, între care îi enumerăm pe paşoptiştii Andrei Mureşanu, Vasile Alecsandri, marele poet naţional Mihai Eminescu, George Sion, Ciprian Porumbescu, George Coşbuc, Ovid Densuşianu, Duiliu Zamfirescu, Octavian Goga, Ion Pillat, Radu Gyr, Nichifor Crainic, basarabenii Alexei Mateevici, Grigore Vieru, Ion Vatamanu, Nicolae Dabija, Leonida Lari, Dumitru Matcovschi, Valeriu Matei, Adrian Păunescu, Arcadie Suceveanu, bucovineanul Vasile Tărâţeanu, Nicolae Turtureanu, Ilie Tudor Zegrea, cât şi creaţii ale unor poeţi tineri, debutanţi în ale versului patriotic, dintre care nominalizăm pe Ion Berghia, Paraschiva Abutnăriţei, Florin Bălănescu, Dan Camer, Lucilia Dinescu, Aldona Patraş, George Pivin – Leandru, I. L. Pop, Florica Ranta Cândea, Florian Saioc, Gheorghe Şora, Taţiana Vlad – Guga. Lucrarea este una de suflet, care merită - cu prisosinţă - achiziţionată şi citită. Felicitări!

Am constatat însă că editorul lucrării a omis una dintre cele mai vibrante poezii patriotice, ,,*Doina Prutului*”, scrisă de poetul George Buznea, originar din satul Vetrişoaia, situat pe malul Prutului, în dreptul oraşului Leova, în chiar vara anului 1940, când, în urma ultimatulului Uniunii Sovietice din 27 iunie, România era obligată să cedeze Basarabia, Bucovina şi Ţinutul Herţa. Pentru că, iată, această poezie nu este atât de notorie încât să facă parte dintr-o asemenea antologie de versuri – autorul fiind mai cunoscut pentru traducerea din limba italiană a lucrării *Divina Comedie* de Dante Alighieri - o publicăm tocmai ca lectorii revistei noastre să ia la cunoştiinţă despre existenţa ei şi să perceapă jalea şi tristeţea ce au înnegurat sufletele românilor în vara acelui an de tristă amintire, în care se prăbuşeau hotarele României Mari, dar şi speranţa revenirii în graniţele fireşti ale Neamului Românesc.

Doina Prutului

Prutule, apă bătrână,
Prutule, apă română,
Prutule întunecat,
Mâl cu plâns amestecat!

Prutule, adâncă rană,
Peste Ţara cea Ştefană,
Tu desparţi ca un duşman,
Moldovean de Moldovean,

Grai de grai de la o mamă,
Şi năframă de năframă,
Unde'i plâns sub cer înalt,
Şi pe-un mal, şi pe cel'lalt

Şi desparţi de la Carpaţi,
Până'n vale la Galaţi
Brazda lungă, răzăşească,
De-altă brazdă românească;

Şi de văi îngemănate,
Desparţi frate de alt frate;
Şi pe-un plai cu aceeaşi horă,
Desparţi soră de-altă soră;

Şi prin neguri şi prin ceaţă,
Desparţi viaţă de-altă viaţă,
Şi prin ploaie şi prin vânt,
Un mormânt de alt mormânt;

Că nu e hotar sau carte
Să ne poată'n veci desparte,
Cum nu sunt nici frontiere
Să despartă o durere;

Decât plânsul în tăcere,
Să se schimbe în putere,
Ca să rabde şi s-aştepte
Şi cel mic hotare drepte.

Prutule cu Siret frate
Şi cu Nistrul jumătate,
Prutule care ne'mparţi,
Cât o să ne mai desparţi?!

Ca să-mi văd tata şi mama,
Cât ai să-mi mai ceri tu seama,
Prutule care ne frângi,
Cât şi tu ai să mai plângi,

Măi frăţâne, măi vecine,
Ce-ai avut şi ce-ai cu mine?
Că din Prutul românesc
Ai făcut şi Prut rusesc,

Iar din harta până'n slove
Ai făcut două Moldove,
Care vin şi plâng la Prut,
Că azi iar le-ai desfăcut,

Cum desfaci din rădăcină
O tulpină de tulpină,
Ca să-şi plângă apoi soarta,
Una'n stânga, alta'n dreapta,

Ca să plângă totdeauna
Că sunt două'n loc de una;
Două care au şi'n humă,
Şi'n azur aceeaşi mumă,

Cât li-e neamul şi moşia,
Mama noastră, România!
România, celei care
Iar i-ai pus strâmbe hotare;

Prutule, râu blestemat,
Prutule întunecat,
Face-te-ai pe veci mutat
Lângă Nistrul înspumat, -

Să ne fii acolo hat!

Berezenii – menţionări istorice

Prof. ***Cornel MORARU*** (Berezeni)

În anul 1972, sub egida Secţie de propagandă a Comitetului judeţean Vaslui, apărea lucrarea ,,*Judeţul Vaslui. File de monografie*”, coordonată de Aurel Zugravu, Petre Iosub şi Ion Alexandru Angheluş. Volumul cuprinde o prezentare generală a cadrului geografic al acestui judeţ, ce înglobează actualmente şi alte două foste judeţe istorice, respectiv Fălciu şi Tutova, momente reprezentative din istoria zonei, dezvoltarea economică şi socială a judeţului în anii socialismului, învăţământul şi activitatea cultural – ştiinţifică, monumente istorice şi puncte turistice, cât şi o sumă de monografii a oraşelor şi comunelor cuprinse în actualul judeţ Vaslui.

În partea referitoare la istoricul localităţii Berezeni stă notat: ,,*Date istorice: În legătură cu denumirea comunei Berezeni, circulă legenda din bătrâni că aşezarea ar fi fost înfiinţată de înfrânţii lui Napoleon Bonaparte în 1812 în lupta de la Berezina. Într-adevăr, satul s-a înfiinţat la începutul sec. al XIX-lea în jurul Vicolenilor, aşezare care datează de la începutul sec. al XVIII – lea, de pe vremea lui Dimitrie Cantemir, din locuitori veniţi din partea Vrancei*”[1]. Amatorismul cu care a fost întocmită partea istorică a lucrării a fost dur criticat la vremea respectivă de către istoricul Ioan Caproşu într-o recenzie apărută în *Anuarul Institutului de Istorie A. D. Xenopol* din Iaşi.

În opinia noastră, prezentarea acestei legende la momentul respectiv avea şi o componentă ideologică, menită să reliefeze vitejia şi jertfa marelui popor rus, învingător al marei armate franceze invadatoare şi convertit, între timp, la bolşevism, pe care, prin forţa armelor, Armata Roşie de mai târziu l-a impus şi poporului român, după cel de al doilea război mondial.

Că legenda prezentată reprezintă un neadevăr istoric o atestă însăşi

documentele istorice, care demonstrează că originea acestei localități, aflată pe malul drept al Prutului, este mult mai veche. O primă mențiune documentară a satului Vicoleni – proprietate domnească, menționat de autori ca datând abia din vremea lui Dimitrie Cantemir, o avem din anul 1603 (7111), într-un document de la Ieremia Movilă, domn al Țării Moldovei, care întăreşte mănăstirii Agapia mai multe sate, prisăci şi bălți de peşte.

„Io Eremia Movila voevoda, l(eat) 7111 (1603) Ap(rilie) 5.

Adică domnie me, cu buna voe noastră, cu luminată şi curată inimă, cu tot cugetul şi cu tot sufletul şi cu (a)giutoriul lui Dumnezău şi cu blagoslovenie sfinților părinți ai noştri […] dat-am domnie me şi am miluit a noastră sf(â)nta mănăstire Agapie şi pre toți rugătorii noştrii, undi esti hramul Sf(i)nții slăvițăi şi întru tot lăudaț(i) arhistratighi Mihail şi Gavril şi alț(i) făr' de trup putire, cu un sat anume Vicolinii pe Prut, cu 5 bălți de peşte, anume Minosul şi Cărligata şi Burse şi Soholițul şi Tufa, în ținutul Fălciiului …"[2]. La 16 aprilie 1637 (7145) Vasile Lupu voievod întăreşte şi el mănăstirii Agapia satul Vicoleni din ținutul Fălciului[3].

Satul Berezeni (Brezănii) este menționat şi el în documente în prima jumătate a secolului al XVII –lea, la anul 1626 (7135) septembrie 20, Miron Barnovschi voievod întărind Nastasiei, soția lui Vrabie postelnic, satul Brezănii din ținutul Fălciului, care avea să constituie, mai apoi, prilej de judecată între două familii, care îşi revendicau stăpânirea asupra acestuia.

„Suret di pi ispisoc sârbesc di la Miron Ba(r)novschii Moghila voevod, din let 7135 (1626) săptembrie 20.

Precum au vinit înainte noastră şi înainte sfatului nostru, Nastasăe, giupiniasa răposatului Vrabii fost postelnic, şi s-au pârât di frați înainte noastră cu sluga noastră Ion biv comis, pentru satul Brezănii, ci este în țânutul Fălciiului, zăcând Ion comisul că ari fimeia lui moşăi acolo într-acel satu, şi au arătat noă şi ispisoc di la Ştefan Tomşa voevod, precum s-a luat acel sat pentru viclenii, când au pribegit Vrabii postelnic şi i s-au dat lui iar giupiniasa Vrăbioai au arătat noă dres şi uric de cumpărătură di la Costandin voevod precum au adus înainte noastră şi marturi, oamini buni, şi au mărturisătu înainte acestor obrază precum esti cumpărătura boierului său ace parti di ocină.

Pentru aceia, domnie me şi cu tot sfatul nostru am socotit şi am aflat precum acel uric al lui Ion, di la Ştefan voevod esti viclean, di vreme ci atunce nu s-au luatu nici un satu pentru viclenie. Deci, domnie me am giudecatu după lege țării şi au rămas Ion comisu din toată lege noastră. Iar pe giupiniasa Nastasăe Vrăbioai s-au îndreptat dinainte noastră şi dinainte divanului domniei mele şi au pus fierăi[4] *12 zloți în visteria domniei mele. Pentru aceia de acum înainti să nu aibă a mai pârâ nici a dobândi Ion comis pe giupiniasa Nastasăe Vrăbioai pentru această pâră niciodată în veci.*

Şi altul să nu se amestici în veci, preste această carti a domniei mele.

Dumitraşcu vel logofăt[5].

Aceeaşi pricină avea să fie înaintată următorului domn, Vasile Lupu, care în 1634 (7142) judecă pricina dintre Nastasia, soția lui Vrabie postelnic, şi Ion, fost vornic pentru părți din satul Berezeni, pe Elan.

„Suret[6] *dipi o carti di giudecată sârbească di la Vasâlii voevod din anul 7142(1634) aprilie 26.*

Precum au vinit, înainte noastră şi înainte boerilor noştri ai Moldaviei, a mari şi mici, Nastasâe, giupiniasa lui Vrabii postelnic şi s-au pârât di față înainte noastră cu Ion biv bornic, pisti partea Drăgaei di sat Berezănii, pi gura Elanului.

Deci Ion biv vornic cu giupiniasa sa Ioana aşa au arătat că ace parti a mătuşei lor, Drăgaei, nu esti vândută lui Vrabii postelnic, ci li-au făcut lor Vrabii mari împresurări, iar Năstasăe Vrăbioai au arătat înainte noastră ispisoace di cumpărătură de la Simion Moghila voevod şi dres de la Costandin voevod şi iarăşi ispisoc de pârâ di la Miron Barnovschii voevod, precum ace parti a Drăgaii esti dreaptă cumpărătură roposatului Vrabii postelnic dintru acel sat Berezănii.

Deci domnii me cu toți boerii noştri încă am mai dat lui Ion vornicu sorocu ca să aducă 24 oamini buni, cari să giuri pi sfânta evanghelii precum n-au vândut moaşa lor Drăghie ace parti di ocină lui Vrabii postelnic şi li-au dat zâ şi am scris zâoa lor în catastiful visteriei domniei mele.

Deci când au fost lor zâoa, giupiniasa Vrăbioai şi cu scrisorile ei au vinit la zâ cu mulți marturi şi au aşteptat o săptămână peste zâ, iar Ion vornic cu giupiniasa sa Ioana, ei n-au vinit. Deci au rămas dinainte noastră, după lege țării, iar giupiniasa Vrăbioai cu ginerile său s-au îndreptat înainte noastră şi au pus ferăi 12 zloți în visteria domniei mele.

Deci di acum înainti să nu mai aibă Ion vornicu cu giupiniasa Ioana mai mult a mai pârâ, nici a dobândi, niciodată în veci vecinici. Iar di s-ar afla cândva niscarvai dresă să nu să criază, ci să se rumpă şi să fii di mari ruşinii.

Şi altul să nu se amestici pisti aciastă carti a domniei meli.

Pătraşcu başotă vel logofăt iscal.

S-au tălmăcit di Gheorghii Evloghi dascăl, 1782, mai 8.

Isprăvnicia ținutului Tutovii

Copie aciasta posläduindu-se şi de către noi din cuvânt în cuvânt şi fiind întocmai cu cel adivărat orighinal, s-au încredințat şi cu a noastri iscălituri.

1827 iuli 20

Niculai Grecianu agă (m.p.)

Alecu Miclescu agă (m.p.)[7].

Iar pentru a spulbera orice urmă de îndoială, din analiza catagrafiei satului Berezeni, ținutul Fălciu, de la 1820, rezultă că locuitorii acestei aşezări au nume neaoşe româneşti, departe de afirmațiile pe care le fac autorii lucrării mai sus menționate. În acel an, locuitorii satului erau următorii:

„Liudi
Hrisovoliți, însă:
Ghiorghi Bordeanu
David Bordeanu
Stoian Ilii
… Ilii
Sava Bordeanu
Neculai Brutar
Ghiorghi Pachicu
Dima Protiru
Neculaiu Chirciu
Stămati Cătană
Nedelcu Chirciu
Eni Iorga
Neculaiu Iorga
David Iorga
Constandachi Berețicu
Dumitru Berețicu
Măteiu a lui Toader
Neculai Crăste
Ghiorghi Brăhariu
Tudorachi Păpaiu
Dumitru Păpaiu
Vladu Păpaiu
Neculaiu Păpaiu
Costantin Părpală
… Tăvacu
Toader Bazachița
Post Timotei
Eni Părpală
Cole Sârbu
Toader Stamati
Şărban Neculai

Dumitru Bălzacu
Ioniță Stămati
Macoveiu Timotin
Stoica Călcică
Dumitrachi Vrăhari
Neculaiu Bălțiu
State Bălțiu
Costin Ursu
Enciu Lungu
Colciu Bulgariu
Dima Avrașu
Eni tatăl
Petre Neculaiu
Dragociu Pachică
Coste …
Chirilă Iamande

5 slugi ale moșiei, însă:
Costantin Tacu, Eni Balțiu, Ivan Balțiu, Tudorachi Tabalțiu, Neculiță Cimpoeș

… Grigore Butuce, însă:
Eni Vulpe, Neculaiu Tucanu, Toader Balțiu, Radu Balțiu

4 ertați, însă:
Paraschiv, Cole Stamati, Mihălachi Niculai, Costantin

3 mazili ruptași și rupti, însă:
Iancu Popa, Gavril Popa, Stămati Dorofin

Vasăli crășmariu, staroste de sudiți
Toader a diaconului a Sfintei Episcopii
preot Alexandru
preoteasa Safta
dascăl Constantin
(Total) 68”[8].

Note:
[1] Aurel Zugravu și colectivul, *Județul Vaslui. File de monografie*, Vaslui, 1972, p. 286.
[2] *Documente privind istoria României*, veacul XVII. A. Moldova, vol. V (1601 - 1605), Editura Academiei R.P.R., 1952, doc. 120, p. 80.
[3] *Documenta Romaniae Historica*, A. Moldova, vol. XXIV, doc. 66 (în contianuare vom cita *D.R.H.*).
[4] Ferâia, taxă care se plătea judecătorului sau instanței, dacă procesul se judeca în complet, de partea care câștigase. Această taxă este amintită pentru prima oară într-un document domnesc datând din 25 aprilie 1565. Ferâia nu era o taxă fixă, valoarea ei depindea – probabil – de valoarea obiectului aflat în litigiu. Obișnuit, când proceul se judeca de către domn, se percepeau de către visterie suma de 12 sau 24 zloți. Uneori se lua mai puțin, chiar trei ughi.
După pronunțarea de către domn a hotărârii în procesele de proprietate, partea câștigătoare primea un așa numit ,,ispisoc de ferâie”, care îl indica pe proprietar. Datorită taxei ridicate s-au înregistrat cazuri în care câștigătorul procesului, conform unui document din 21 august 1636, a refuzat să ia ispisocul de la logofăt, ca să nu plătească ferâia.
[5] *D.R.H.*, A. Moldova, vol. XIX, Editura Academiei R.S.R., București, 1969, doc. 123, p. 153 - 154.
[6] Copie.
[7] *Ibidem*, vol. XXII, Editura Academiei R.S.R., București, 1974, doc. 105, p. 117-118.
[8] *Direcția Județeană a Arhivelor Naționale Iași*, Fond Vistieria Moldovei, 6/*1820*, fila 193v – 194. Mulțumim pentru sprijinul acordat domnului profesor Ștefan Plugaru, care ne-a pus la dispoziție această catagrafie și ne-a ajutat la transliterarea ei.

Kaputt ?!
Câteva considerații referitoare la recentele demisii din Partidul Comuniștilor din Basarabia

Ștefan PLUGARU

Recentele demisii din cadrul P.C.R.M. ale unor cadre de bază și de vază ale partidului ne fac să privim cu tot mai mare interes mișcările de trupe din interiorul acestei formațiuni politice. După cum se știe, în caz de naufragiu, șobolanii sunt primii care părăsesc corabia… Se pare că mâna de fier cu care Vladimir Voronin a trasat liniile directoare ale politicii comuniste din ultima vreme s-a cam înmuiat. Să fie de vină pierderea puterii politice, care i-a frustrat de ciolanul din care s-au tot înfruptat atâta amar de vreme, în timp ce umileau și batjocoreau milioane de oameni?

Încurcate sunt căile tale, Doamne! După ce au servit interesele de partid, stat și neam moldovenesc (sic!), o sumă de comuniști, aleși deputați în Parlamentul Republicii Moldova prin inducerea în eroare și manipularea deșănțată a electoratului, demagogie și promovarea falsului istoric, dezertează, negând ceea ce au proslăvit vreme de mulți ani.

Surprinzătoare este plecarea comunistului Victor Stepaniuc din rândurile P.C.R.M., fapt ce ridică semne de întrebare asupra motivațiilor acestuia. După ce ani de zile a făcut apologia moldovenismului și a slujit/lins cu ardoare de slugă mâna voroniană, iată că, brusc, ideile falsului istoric, promovate până la saturație în cărți de un adevăr istoric îndoielnic, par a fi caduce pentru acesta.

Ne întrebăm ce va face în continuare domnia sa, după trâmbițata-i demisie, intens mediatizată în mass-media. De promovarea tezelor moldoveniste credem că nu mai poate fi vorba. A văzut și înțeles din entuziasmul tinerilor uciși și brutalizați de bâtele poliției moldovene în aprilie anul acesta că generația tânără, departe de a se mai lăsa manipulată, a conștientizat apartenența teritoriului dintre Prut și Nistru la trupul cel mare și sfânt al românismului, la România Mare.

Putem să îi sugerăm câteva alternative. Nemulțumit cum îl știm de postul de conducere mult visat, dar ratat în cadrul P.C.R.M., îl sfătuim să meargă la pescuit pe malul Bâcului. Cine știe, poate reușește să prindă peștișorul de aur care să îi împlinească frustratele dorințe. I-am oferi un loc pe malul Moldovei cea curată și frumos curgătoare, dar râul acesta curge în România, țară mult ponegrită și bălăcărită în falsurile istorice și teoriile aberante pe care acesta le-a fabricat alături de Vasile Stati. Sau îi putem oferi domnului ,,doctor habilitat în istorie moldovenească” un loc de student la o universitate românească, unde să studieze limba și istoria românească pentru a învăța și constata – măcar în ceasul al doisprăzecelea – că nu ne putem ține de ,,neamuri”, din moment ce există doar o singură nație românească, întinsă de la Nistru până la Tisa. Ori, folosind priceperea și experiența pe care le are, și pe care nu le negăm, ar fi bine să facă lobby în vederea apropierii și integrării Republicii Moldova în cadrul Uniunii Europene, pentru a se ridica nivelul de trai al românilor moldoveni din stânga Prutului, a scoate astfel țara din izolarea politică la care a dus-o regimul comunist voronian și dependența politico - economică față de Rusia.

Să aibă cumva Victor Stepaniuc și compania mustrări de conștiință, din care a rezultat această demisie? Ne îndoim. Ieșirile în presă și pe sticla televizorului

ale acestuia şi a altor „fugari", după boicotarea alegerii preşedintelui Republicii Moldova, nu se vor altceva decât o victimizare şi par a fi planificate, vizând crearea unui nou pol politic, în vederea alegerilor anticipate de anul viitor. Chiar dacă acum îşi pun cenuşă în cap, denunțând abuzurile lui Vladimir Voronin în cadrul partidului, jocurile puterii politice îi vor aduce din nou împreună în preajma alegerilor. Sau după. Vai de partidul care îi va primi în rândurile sale, pentru că – e lucru ştiut - „lupul îşi schimbă părul, dar năravul ba". Promovând dictonul „divide et impera", vor acapara funcții şi vor distruge, din nou, destine. În fapt, CINE mai are nevoie de aceşti „dinozauri ai istoriei"?

P.S. Între timp, excomuniştii Vladimir Țurcan, Victor Stepaniuc, Ludmila Blecenkova şi Valentin Guzunac s-au olopşit în rândurile partidului „Moldova Unită", declarat a fi de centru – stânga. Mai mult, au preluat şi frâiele acestuia, Vladimir Țurcan urmând să dețină postul de preşedinte, în timp ce actualul preşedinte al formațiunii, Ana Tcaci, a spus că ar prefera funcția de vicepreşedinte. Cu siguranță, în noua schemă structurală a acestei formațiuni politice, Victor Stepaniuc va juca rolul de ideolog. Şi cum prima iubire nu se uită, iar titulatura partidului este sugestivă, să ne aşteptăm, pe viitor, la o nouă şi intensă promovare a moldovenismului politic. Chiar dacă acum ceva vreme, acelaşi Stepaniuc declara că trebuie să ne ținem de neamuri. Deh, strategie de „animal politic".

DIN ACTIVITATEA ASOCIAȚIEI CULTURALE *„PRO BASARABIA ŞI BUCOVINA"*

Al XIII - lea Congres al Spiritualității Româneşti

Gabriela IELENICZ

În perioada 29 - 30 noiembrie 2009, în Cetatea Unirii, la Alba-Iulia, s-au desfăşurat lucrările celui de al XIII-lea Congres al Spiritualității Româneşti, având ca temă "*Europenizarea României şi românii europeni*".

Prezentă la Congres, la invitația Consiliului Județean Alba, Gabriela Ielenicz, Preşedintele Consiliului Național al A.C.P.B.B., a avut o scurtă alocuțiune în plenul lucrărilor, în cea de a doua zi.

Redăm această intervenție

„Onorată asistență,

Este pentru prima dată când, în plenul acestui Forum al spiritualității româneşti, are o scurtă intervenție şi un reprezentant din conducerea Asociației Culturale „Pro Basarabia şi Bucovina", astăzi în persoana preşedintelui Consiliului Național al acestei asociații. Nu cunoaştem motivele organizatorilor pentru această sistematică omisiune, deşi asociația pe care o reprezint este prima de acest fel din țară, fiind înregistrată juridic în februarie 1990. Asociația "Pro Basarabia şi Bucovina" a fost înființată la Paris, în anul 1950, din inițiativa diplomatului Nicolae Dianu. După moartea sa, în 1966, asociația a căzut într-o tăcere, aproape un deceniu. Este meritul dlui. Nicolae Lupan că a revigorat asociația, numită ulterior Asociația Mondială prin Corespondența Pro Basarabia şi Bucovina, şi mai ales că, împreună cu un grup de inițiativă din țară, în frunte cu Nicolae Radu Halippa, fiul tribunului basarabean Pantelimon Halippa, au pus bazele asociației noastre. Astăzi asociația are 27 de filiale în țară, precum şi în Basarabia.

Sculptorul Romi Adam, autorul bustului poetului, şi doamna Raisa Vieru

Revin la tema congresului.

Europenizarea României, un termen frecvent utilizat într-un program de guvernare elaborat în 2004, nu s-a încheiat odată cu aderarea țării, în februarie 2007, la Uniunea Europeană. Schimbarea de statut nu coincide neapărat cu emergența unor logici sociale şi instituționale. Integrarea este un proces politico-decizional, în schimb europenizarea este un proces socio-instuțional şi cultural.

Dacă România, prin reformele şi legislația adoptate se aliniază la cerințele europene, iar cetățenii țării sunt deopotrivă, prin drepturile lor, cetățeni europeni, nu acelaşi lucru se poate spune despre românii aflați dincolo de sârma ghimpată.

De situația acestora este preocupată asociația noastră. Ce se întâmplă cu milioanele de români din Basarabia, care privesc cu încredere spre vest, însă nu pot trece, fără vize, nici măcar în Țara Mamă, sau, şi mai rău, sunt lipsiți de dreptul lor legitim de a li se recunoaşte cetățenia română; cărora li s-a impus surogatul de limbă moldovenească şi le este interzis dreptul de aşi cunoaşte adevăratul trecut istoric?

Cum pot fi „europenizați" locuitorii de dincolo de Prut, care sunt supuşi terorii şi torturii până la moarte, de către un regim anacronic, opresiv şi aceasta doar pentru simplu motiv că aspiră la valorile democrației europene? Cum promovăm, în țară şi mai departe în Europa, creațiile confraților de peste Prut, care vin cu zestrea lor la îmbogățirea patrimoniului național şi universal? Cât de auzite se fac astăzi vocile guvernanților, diplomaților şi europarlamentarilor români în organismele Europene, în susținerea năzuințelor fraților care au fost abandonați cândva, în "Imperiul Răului" (metaforă care aparține scriitorului bucovinean Mihai Prepeliță)? Sunt câteva dintre multiplele întrebări, la care noi toți suntem chemați să oferim soluții.

Cu mijloacele noastre modeste, am reuşit să dotăm biblioteci publice şi şcolare din Basarabia şi mai puțin din Bucovina, cu sute de mii de cărți, să tipărim lucrări ale unor personalități basarabene, să promovăm, prin realizarea unor expoziții, creațiile unor artişti plastici basarabeni şi bucovineni, să punem o cărămidă la temelia unor biserici, dar mai ales să aducem, anual în vacanta, pe

litoral, sau la munte, câteva serii de elevi (în acest an - 2009, n.a. - am avut o serie de 20 de elevi din Herța şi 4 serii a câte 20 de elevi din Basarabia). Toate acestea fără nici un sprijin financiar din partea instituțiilor guvernamentale.

Europenizarea românilor de peste Prut înseamnă realizarea, în parteneriat, a unor proiecte diverse şi complexe, pe multiple planuri: economice, sociale, culturale, spirituale. Înseamnă prezența, la toate manifestările ştiințifice şi cultural-educative, organizate la nivel național, a cât mai mulți invitați din Basarabia, din Nordul Bucovinei şi din Herța, dar nu aceleaşi persoane, cum se întâmplă de cele mai multe ori.

Situația românilor din Ucraina este şi mai critică. Problema şcolilor româneşti, lipsa manualelor, sunt aduse în discuție la asemenea întâlniri, de ani de zile, dar nici un program concret nu a fost elaborat pentru rezolvarea, fie şi parțială, a situației.

La Cetatea Hotinului, spre exemplu, numele Voievodului Ştefan cel Mare şi Sfânt produce, probabil, şi astăzi fiori, din moment ce nu este amintit în aşa numitele „materiale documentare" existente, iar o statuia a sa, ridicată undeva prin Codrii Cosminului, ar fi privită, poate, drept un atentat la integritatea statului, în schimb la Kiev este onorat tovarăşul Vladimir Ilici Lenin. Despre prezența unui bust al poetului național Mihai Eminescu la Odesa nici nu poate fi vorba în concepția vecinilor noştri, care se doresc a fi democrați şi aceasta, poate, pentru că ei nu au uitat strigătul de jale al poetului:

Din Hotin şi pân la Mare
Vin Muscalii de-a calare,
De la Mare la Hotin
Mereu calea ne-o ațin;
Din Boian la Vatra Dornii
Au umplut omida cornii.

Nici Biserica românească nu este scutită de opresalii şi exemplific numai cu situația de la Hagi Curda.

În această zi de sărbătoare să-l rugăm pe ucenicul cel întâi chemat şi următorul Patimilor lui Hristos, pe Sfântul Andrei, Apostolul neamului românesc ,,să ne izbăvească de duşmani, să ne întărească în dreapta credință, ca să fim vrednici a cere Împăratului Ceresc cele de folos sufletelor noastre şi neamului românesc. Doamne Ajută".

În ziua Praznicului Sfântului Apostol Andrei, în prezența oficialităților județene şi municipale, a unui numeros public, în special studenți basarabeni sosiți din diverse centre universitare din țară, pe Aleea Scriitorilor din Alba-Iulia s-a dezvelit şi sfințit, de către un sobor de preoți în frunte cu IPS Andrei Andreicuț, bustul poetului Grigore Vieru.

Prezentă la ceremonie, Gabriela Ielenicz a depus o jerbă de flori din partea Asociației noastre.

Întâlniri frățeşti sub semnul credinței creştine

Ştefan PLUGARU

Joi, 17 decembrie 2009, orele 10, Asociația Culturală ,,*Pro Basarabia şi Bucovina*", Filiala ,,*Mihail Kogălniceanu*" Huşi, în colaborare cu Casa de Cultură ,,*Alexandru Giugaru*" Huşi şi Biblioteca Municipală ,,*Mihail Ralea*" au organizat, în sala de lectură a Bibliotecii Municipale, manifestarea ,,*Întâlniri frățeşti*". Deşi la eveniment şi-au anunțat participarea o seamă de personalități ale culturii româneşti de pe cele două maluri ale Prutului, respectiv academicienii Alexandru Zub (Iaşi), Mihai Cimpoi, Anatol Codru, Nicolae Dabija (Chişinău) şi Daniel Corbu, Emilian Marcu, Iulian Sânzianu (Iaşi), Anton Fabian (Bucureşti), prezența acestora a fost imposibilă datorită condițiilor meteorologice nefavorabile, respectiv o ninsoare abundentă care a făcut imposibilă circulația automobilelor şi trenurilor. La eveniment au fost, însă, prezenți jurnalistul şi istoricul Paul Zahariuc, criticul literar Theodor Codreanu, Veneția Şerban, Constantin Donose, profesorul Ştefan Plugaru.

Activitatea culturală, la care a fost prezent un public numeros, moderată de domnul profesor Theodor Codreanu, a debutat cu prezentarea lucrării ,,*Jocuri de masă*", de Veneția Şerban, autoarea făcând în cuvântul său o prezentare lucrării în sine, aplicabilă în domeniul educației copilului preşcolar, ea putând fi utilizată ca reper didactic şi de educatori din stânga Prutului.

Istoricul Paul Zahariuc şi-a prezentat roadele cercetării în arhiva Direcției Județene a Arhivelor Naționale Vaslui, concretizate în volumul I din lucrarea ,,*Amintiri din vremea ciumei roşii*", care prezintă abuzurile armatei sovietice pe teritoriul României, respectiv pe teritoriul fostelor județe Vaslui, Fălciu şi Tutova, în august şi lunile ce au urmat ale anului 1944, cât şi prigoana declanşată de serviciile secrete comunizate împotriva celor care protestau împotriva sistemului sovietic, fapt ce a urmat după instalarea în țară a regimului pro comunist condus de Petru Groza, la 6 martie 1945.

Un moment emoționat l-a constituit prezentarea – în absența autorului, bolnav – ultimelor două volume aparținând preotului arhimandrit Mina Dobzeu, membru de onoare al filialei noastre, respectiv ,,*În apărarea credinței*" şi „*Artă şi credință*", coordonate şi îngrijite pentru tipar de eternul iubitor de carte care este bibliotecarul Constantin Donose. Lucrările reflectă atât creația intelectual – spirituală, cât şi harul pictural şi sculptural cu care a fost dăruit de către Dumnezeu Mina Dobzeu şi în slujba căruia şi-a petrecut întreaga viață. În cuprinsul lucrărilor au fost surprinse instantanee fotografice cu părintele arhimandrit, alături de oameni de cultură şi enoriaşi care i-au solicitat sprijinul duhovnic, cât şi o imagine de grup în care părintele este surprins alături de consătenii săi din satul Grozeşti, sat geamăn aflat pe malul Prutului, rupt în două de vitregia istoriei, care de fiecare dată când se află în România, asemeni altor români basarabeni, nu ezită să treacă pe la domnia sa pentru ai întări în credința ortodoxă strămoşească.

Apărută ca o reacție împotriva propagandei comuniste, ieftine, ignorante şi false pe tema statalității moldoveneşti, lucrarea doctorului în istorie ieşean Iulian Sânzianu, ,,*Poporul moldovenesc şi limba moldovenească*", a fost prezentată de profesorul Ştefan Plugaru, care a vorbit publicului prezent în sală despre isteria declanşată în Republica Moldova de către fostul regim comunist aflat la putere pe această temă a poporului şi statalității moldovene, presiunile la care au fost supuşi o seamă de istorici basarabeni de bună credință pentru a falsifica istoria la comandă politică. În intervenția sa, profesorul huşean Vasile Cociu, român originar din Basarabia, a subliniat faptul că, indiferent de propaganda comunistă pro moldovenistă, românii basarabeni cunosc adevărata istorie şi ei se revendică de la trupul cel mare al românismului.

În cadrul manifestării, a fost lansat şi numărul 3, pe decembrie, al revistei Asociației Culturale „Pro Basarabia şi Bucovina" Huşi, ,,*Maluri de Prut*", care cuprinde mesajul Asociației de Ziua Națională a României şi o seamă de articole semnate de preot dr. Veaceslav Ciorbă, Sergiu Musteață, Viorica Olaru Cemârtan, Oxana Vărzaru (Chişinău), profesor Iulia Scutaru – Cristea (Bucureşti), Nicolae Nicoară (Braşov), Theodor Codreanu, Ştefan Plugaru (Huşi), număr prezentat de către doamna profesor Lina Codreanu.

La finele activității, tuturor celor prezenți le-au fost oferite gratis câte un exemplar din lucrările prezentate în cadrul manifestării culturale.

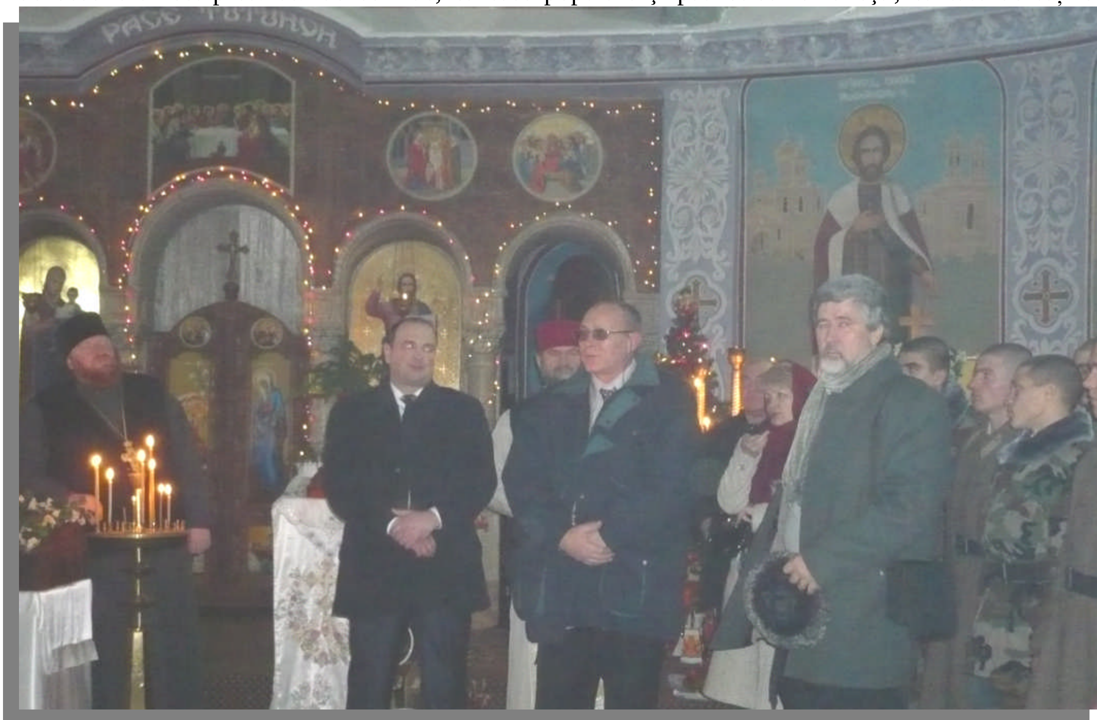
DE SFINTELE SĂRBĂTORI, ÎMPREUNĂ CU FRAȚII

Marian CLENCIU
Secretar General A.C.P.B.B.

În ziua de 8 ianuarie 2010, Filiala Iaşi a A.C.P.B.B. a organizat o vizită în oraşul Ungheni. Fiind a doua zi după Crăciun (stil vechi), am participat la o slujbă şi un *Te Deum* în biserica parohială „SF.ALEXANDR NEVSKI" ținute de preotul paroh Porcescu, preotul Merticariu (vicepreşedinte A.C.P.B.B., Filiala Iaşi) şi preotul Ioan Mutu, paroh în oraşul Călăraşi. Cum de sărbători se fac cadouri, dl. Iulian Moldovan, preşedintele Filialei Botoşani a adus şi donat CASEI LIMBII ROMÂNE şi BIBLIOTECII ORĂŞENEŞTI câte 200 de volume de literatură românească şi universală.

Bucuria a fost cu atât mai mare, cu cât acțiunea noastră a atras şi reunit locuitori, ostaşi, preoți şi oficialități locale, în persoana primarului Alexandru Ambros, a viceprimarului, alte oficialități locale. Pe tot parcursul manifestării am fost întâmpinați cu entuziasm şi bucurie sinceră creştinească. S-au exprimat idei, gânduri, emoții şi urări. Masa de sărbătoare, abundentă şi plină de veselie a fost presărată de colinde, cântece populare şi patriotice româneşti, cântate de toți cei prezenti cu voce plină, răsunătoare.

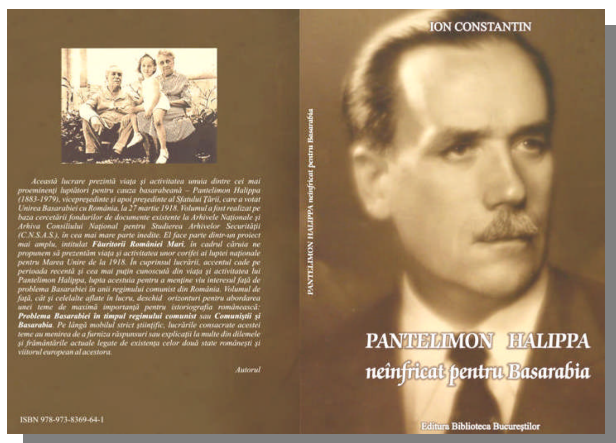
Ne-am luat rămas bun de la gazdele noastre acceptând invitația de a reveni. S-au facut şi promisiuni în acest sens. O promisiune specială a fost făcută preotului din Călăraşi, care a venit special la Ungheni spre a fi prezent cu fapta şi vorba duhovnicească alături de noi, să împartă bucuria sărbătorilor petrecute în litera *Sfintei Scripturi*, în familie, cu frații… *„Şi acolo, la Călăraşi, sunt frați ai noştri, şi acolo bibliotecile duc lipsă de carte românească. Şi acolo suntem aşteptați ca frați, adică acasă*", ne-a spus parohul.

De aceea, vă îndemn să donați o carte pentru biblioteca din Călăraşi sau să ajutați altfel, dacă puteti, o viitoare acțiune A.C.P.B.B. Dincolo de Prut, la Călăraşi. Vor fi bucuroşi de prezența noastră. Frații de dincolo, din țara înstrăinată, ne aşteaptă. Şi este mare nevoie de sprijinul nostru.

Pentru reuşita acțiunii suntem datori cu mulțumirile noastre transportatorului (tarif preferențial), respectiv domnului Ion Berghia, preşedintele Filialei A.C.P.B.B. Iaşi, tour operator şi maestru de ceremonii (chiar şi la trecut vama), inițiator al acestei acțiuni şi tuturor celor care, cu prezența şi simțire românească, au fost părtaşi la această frumoasă, nobilă şi reuşită acțiune.Unii dintre cei prezenți au venit de la Bucureşti (subsemnatul), alții de la Oneşti, adică dl. Rusanovschi Constantin, preşedintele filialei A.C.P.B.B. din această frumoasă localitate moldavă, şi, bineînțeles, membri ai filialei din Iaşi, care s-au mobilizat pentru o astfel de manifestare

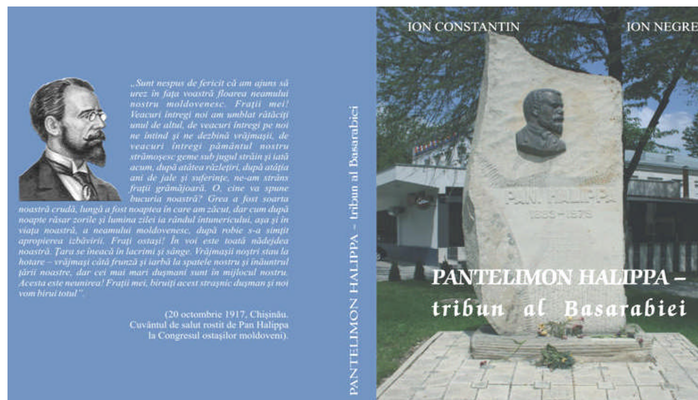
creştinească, românească şi - de ce nu? - patriotică. ŢINEŢI APROAPE DE NOI, FIŢI CU NOI, PENTRU NOI, PENTRU CAUZA ROMÂNISMULUI. DOAMNE AJUTĂ!

OMAGIU ÎNAINTAŞILOR

Membri din conducerea Consiliului Naţional al A.C.P.B.B. au fost invitaţi să participe, în ziua de 28 noiembrie 2009, la prezentarea a două cărţi de excepţie. ***„PANTELIMON HALIPPA - Tribun al Basarabiei”***, apărută la Editura „Biblioteca Bucureştilor”, în 2009, reprezintă o culegere de documente, în cea mai mare parte inedite, referitoare la viaţa şi activitatea unuia dintre cei mai proeminenţi luptători pentru cauza basarabeană – Pantelimon Halippa (1883-1979). Autorii sunt istoricii Ion Constantin, din Bucureşti, şi Ion Negrei de la Chişinău.

Este primul volum, editat în cadrul unui proiect, lansat de Biblioteca Metropolitană “Mihail Sadoveanu”, proiect care îşi propune prezentarea membrilor din Sfatul Ţării, în primul rând, dar şi altor personalităţi basarabene.

Al doilea volum, ***„PANTELIMON HALIPPA neînfricat pentru Basarabia***”, apărut tot la Editura „Biblioteca Bucureştilor”, în 2009, avându-l ca autor pe Ion Constantin, prezintă acţiunile temerare ale liderului basarabean în timpul regimului comunist, pentru a sensibiliza autorităţile şi a menţine viu interesul privind „Moldova de Răsărit”.

Manifestarea a avut loc la Casa „Nicolae Titulescu”, fiind organizată de Fundaţia Europeană cu acelaşi nume şi Biblioteca Metropolitană Bucureşti. Evenimentul a oferit celor prezenţi, bucuria de a răsfoi, alături de istoricii prezenţi, câteva pagini de istorie, dar şi bucuria de a fi alături pe distinşii oameni de cultură şi actuali parlamentari de la Chişinău, Ion Negrei şi Ion Hadârcă.

A consemnat **Gabriela Ielenicz**.

Şi dacă ramuri bat în geam

Nicoară NICOLAE, Braşov

În data de 15 ianuarie 2010, Filiala Braşov a A.C.P.B.B., împreună cu Centrul Cultural „*Reduta*”, profesori de la Facultatea de Muzică, au organizat, la Săcele, din iniţiativa lui Popescu Topolog, un eveniment cultural, intitulat „*Memorial Eminescu*". În program au fost vizionări de fotografii de la Muzeul „Mihai Eminescu", de la Ipoteşti, dar şi momente muzicale cu versuri eminesciene. Acţiunea s-a încheiat prin momentul muzical „*Şi dacă ramuri bat în geam*", interpretat de studenţii de la clasa de canto, acompaniaţi de către profesorii lor.

Scurte istorii de sate basarabene de la începutul secolului XX

***Teodor CANDU**,*
Chişinău

În numărul nr. 2 al revistei *Maluri de Prut* au fost aduse în atenția cititorului două istorii de sate din Volostia Văsieni. Scrise de autoritățile comunelor Văsieni şi Manoileşti la sfârşitul anului 1919 - începutul anului 1920, acestea reflectau anumite momente semnificative din trecutul celor două localități.

În materialul de față ne propunem să semnalăm publicului încă trei lucrări de acest gen din raza volostii Văsieni, adică a comunelor Ulmu, Ruseştii Noi (cu satul Ruseştii Vechi) şi Bardar. Referatele menționate reflectă un şir de date istorice mai puțin cunoscute cu privire la evoluția comunelor menționate. Alcătuirea acestor scurte istorii a fost determinată de corespondența dintre autoritățile județene cu cele de plasă, şi respectiv cu centrele de volosti care au solicitat, la rândul lor, informații privitoare la trecutul comunelor.

Dintr-o notă informativă a Volostii Văsieni, adresată Subprefecturii Plasei Costeşti, la 28 septembrie 1919, aceasta raporta, pe marginea informațiilor solicitate prin ordinul nr. 2217 din 6 septembrie, că în cuprinsul volostii monumente istorice, oameni cunoscuți (cu renume) şi fapte mai însemnate din viața comunelor nu se găsesc[1]. Drept urmare, la 29 septembrie, la acest raport subprefectul Andrei Berezovschi nota rezoluția: „Se va cere referat de la fiecare comună în parte despre trecutul comunei”[2]. Astfel, în decursul toamnei 1919 – luna ianuarie 1920, din partea comunelor din volostile Ialoveni şi Văsieni au fost înaintate un şir de referate cu scurte date istorice ale comunelor din raza acestora[3].

Cele trei scurte istorii, pe care le prezentăm mai jos, incontestabil reprezintă un izvor important de reconstituire a trecutului acestor comune. Autorii lor, în măsura pregătirii de care beneficiau, a materialului documentar disponibil şi a celui cules pe teren, de la bătrânii satelor, reuşesc să schițeze unele dintre primele istorii a satelor lor de baştină sau unde activau în calitate de funcționari sau de parohi. Aceste referate au fost solicitate şi elaborate cu scopul de a oferi autorități lor administrative județene şi ale Basarabiei să-şi creeze un tabloul referitor la trecutul, mentalitatea şi starea de fapt a satelor basarabene şi locuitorilor acestora.

Deşi la prima vedere acestea pot fi percepute, de cei preocupați de istoricul localităților, drept nişte materiale cu o semnificație istorică sumară şi săracă, totuşi, în opinia noastră valorificarea unor asemenea lucrări, indiferent de consistența factologică, şi punerea în circuitul public va oferi posibilitatea celor cointeresați de studierea istoriei locale să atragă o atenție mai mare izvoarelor documentare în elaborarea schițelor şi istoriilor de sate, care, în ultima perioadă, au devenit o preocupare nu numai a cercetătorilor din domeniul istoriei, dar şi a publiciştilor şi altor persoane interesate de trecut.

Totodată referatele ce le punem spre atenție nu urmează să fie privite drept un adevăr în sine, deoarece autorii lor deseori pot comite erori în identificarea momentului întemeierii localităților vizate, a descrierei a unor fapte şi evenimente, care s-au petrecut cu decenii s-au secole în urmă. Indiferent de această realitate, considerăm că acestea vor putea servi celor preocupați de istoria acestor localități, nu numai în calitate de punct de reper, de la care să-şi înceapă cercetările, dar şi ca material istoric propriu-zis pentru reflectarea trecutului localităților date, însă acest lucru trebuie să fie făcut numai după o analiză critică şi multilaterală a surselor de epocă, care vor permite să confirme sau să infirme, unele din informațiile aduse de autorii acestora, astfel contribuind la o cunoaştere mai adecvată a trecutului, comunităților vizate.

Scurtă istorie a comunei Ulmu, județul Chişinău

România
Județul Chişinău,
Subprefectura Costeşti
Primăria comunei Ulmu
1919, luna noiembrie, ziua 30. Nr. 284

Către Comisiunea interimară a
zemstvei volostei Văsieni.

Primăria comunei Ulmu, împlinind ord. D-stră cu nr. 1044, cu onoare vă comunică istoria comunei Ulmu.

Satul Ulmu, cari este astăzi a fost nu în locul cari este, da mai înspre răsărit, unde îi zice Policeni, şi în locul cari astăzi este Ulmu a fost pădure mari netăiată. În pădurea pomenită, oamenii au găsit trei izvoare şi lângă un izvor s-o aflat un copac mari grozav de ulm, norodul din locul numit Policeni văzând că izvoarele pomenite este un lucru bun, au socotit că-i bine să-ş facă casă în jurul izvoarelor, punându-i numirea satului Ulmu, de la numele copacului pomenit mai sus lângă izvor, care izvoare şi astăzi sunt făcute şuşmele în satul Ulmu, şi copacul grozav pomenit mai sus de vreo 20 ani de când singur s-a prăvălit aşa că copacul acest o adus numirea satului Ulmu. Din cercetările făcute se vede că pământul de aşezăminte a satului Ulmu este făcută de Simion Plămădeală din care viță este norod şi azi, da Plămădeală a primit împărțenia pământului de la Ştefan Vodă, care cum se vede sa să locuit pe văile acestea. Biserica deodată s-a făcut cum se face pe timpul de mult de lemne, slujba întrânsa se face moldoveneşti, după mulți ani trecut satul Ulmu a făcut biserica de piatră, cari şi azi este tot de piatră. Şcoli în satul Ulmu în timpul de mult au fost într-o casă de gospodari şi învăța moldoveneşti, iar pe timpul rus s-a făcut şcoală casa de piatră, care se nume al Zemstvei şi învățătura a fost numai în limba rusească.

Viața şi obiceiurile norodului din vechime a fost mult mai prost, adică din vechime norodul puțin ştie şi crede în îmbrăcăminte bună de postav, trico, mătasă şi alt, da îmbrăca numai lucru făcut de singuri moldoveni. Cultură în satul Ulmu a fost tari puțină ca cu mai şi astăzi fiindcă n-a fost siliți ca să deştepte.

Terenul comunei agricol - 1593 desetine, din care vreo 100 desetine păduri, da celalalt bun pentru recoltă şi mult este plin cu vii. Satul Ulmu se numeşti pe păreau ce-i zic Botna. Botna adecă părău acest este din vechime care merge încă când nu era satul Ulmu prin pădure ce s-o grăit şi s-o spus mai sus.

Animale din vechime a fost mai multe decât sunt acuma, fiindcă locurile era mai largi şi locuitori mai puțini, da acuma sunt vite mai puține, fiindcă locul îi tot acela, da locuitori s-o înmulțit, folosința de la vite este tot aceiaşi cari era şi din vechime.

Da cum se vede din spusurile bătrânilor locuitori, tot mai bine trăia pe timpul de mult, fiindcă mai puțin crede în frumuseță şi în deşertăciune, nu ave bani mulți, da nici nu-i trebuie pentru că purta toată îmbrăcămintea făcută de mâinile lor şi din folosința animalelor care le ține, iar acuma gospodari şi gospodinele mai puțin lucrează lucruri din vechime, crezând numai în bani şi în lucrurile făcute de jidani prin maşinci, cari sunt cu totul slabe.

L.Ş. Primar G(avril) Guțu <m.p.>
Notar: M(axim) Sachilari <m.p.>

ANRM, F. 339, inv. 1, d. 6827, f. 182-183.

Scurtă istorie a satului Bardar, județul Chişinău

România
Jud. Chişinău
Subprefectura Costeşti
Primăria comunei Bardar
1919 decembrie 21, ne. 333.

Către Comisiunea Interimară a zemstvei volostei Văsieni.

După informațiunile dobândite prin felurite mijloace, satul (comuna) Bardăr au o istorie destul de lungă. Bătrânii povestesc că de vreo 600-700 ani au venit şapte familii despre satele Dănceni, Suruceni jud. Chişinău şi s-au aşezat pe malul drept a râuşorului numit acuma „Râpa Satului", la o distanță de ½ km de râul Botna. Din cauza că satul era aşezat la loc foarte deschis şi între drumuri, sătenii erau des prădați de turci şi tătari. Atunci oamenii au fost nevoiți a se muta în alt loc. S-au ales un loc ascuns între dealuri, în pădure, la o distanță de vechiul lăcaş[4] de 3 km. Aici pe o poiană locuia meseriaşii lemnari. Oamenii ducându-se la ei spuneau: „mă duc la bardă", de la cuvântul Bardă şi numele satului Bardar. Dacă sa mai liniştit în țară oamenii s-au mutat la locul vechi de sat şi au pus temelia unui sat nouă cu numele Bardăr. Din oamenii ce au pus temelia satului în prima dată să amintesc: Cârlan[5] Tonu, Sandu Tonu şi alții.

Mai târziu s-au ivit nişte bani spun bătrânii care au început a cumpăra mult pământ de la țărani. Boerii se chema Iancu Nour, Costachi Bălanu, Botezatu, darii etc. Cumpărătorii cumpărase atât pământ de la țărani că sătenii au fost nevoiți să se despartă de boieri cu pământul. După împărțire sătenii au fost nevoiți să se mute iar de aici (?) loc de sub sat căzuse pe partea moşierului Darii şi au mutat satul la nord vest la o distanță de 2 km. într-o vale înconjurată din trei părți cu dealuri, unde se află şi astăzi.

În locul vechi de sub sat la Gura Botnei se mai găsesc pietre pe mormintele fostului țintirim[6]. Satul pe locul nou s-a mutat de vreo 300 ani. În anul 1796 a fost zidită o bisericuță de lemn acoperită cu draniță, numai în anul 1835, fiind acoperită cu stuh. Nu se ştie dacă până în anul 1796 a mai fost în com. Bardăr biserică. În anul 1860 au fost deschisă prima şcoală rusească în comună, până atunci nu se ştii dacă a mai fost şcoli ruseşti. Bătrânii spun că după 1812 au prins a învăța carte rusească de la ruşi rătăciți prin Basarabia – fugiți din Rusia – criminali etc. şi soldați ruşi dezertori. De ruşi băştinaşii bătrâni nu ştiu. Şcoala şi cartea moldovenească (românească) a existat, dar cu deschiderea şcolii ruseşti a fost nimicită. În anul 1879, după inițiativa fruntaşului satului Toader (?) Tonu, au fost zidită altă biserică de piatră, care a costat 20 000 ruble. În locul bisericii şi țintirimului vechi au rămas numai pietrele pe morminte.

Învățământul mai larg şi pentru mai mulți săteni în limba rusă s-au început numai de 20-30 ani. până atunci dacă şi exista învățământul normal, mare folos n-au adus: din oamenii mai mari // f. 195// de 40 ani numai 10 la sută ştiu carte, iar din femei nici una. Din sexul femenin cunosc limba ruse în scris 5-7 din toată comuna, în grai încă mai puține.

Cu plăce(re) am constat că un număr de săteni au învățat limba română în scris fără şcoală, din dragoste (sigur că toți vorbesc în română).

L.Ş. Primar C. Pisica <m.p.>
Notar Grigore Răileanu <m.p.>
ANRM, F. 339, inv. 1, d. 6827, f. 193-195.

Scurtă istorie a satelor Ruseştii Noi şi Ruseştii Vechi, județul Chişinău

Istoria Comunei Ruseştii Noi, volostea Văsieni, Plasa Costeşti, județul Chişinău.
Anul 1919, decembrie 26.

Comuna Ruseştii Noi este compusă di 2 sate Ruseştii Vechi şi Ruseştii Noi. Şi are 50 gospodari locuitori şi a 2 - a 670. Satul Ruseştii Noi s-a deschis de vreo 150 ani dintr-o seamă de locuitori fugiți din sat Ruseşti Vechi (care se numea în timpul acel „Ruseşti") nevoind să se lucrează la moşieri proprietari.

Ruseşti (Vechi) s-o aşezat pe valea Botnei într-o ghertop împrejurat cu păduri, a cuprins denumirea (după cuvântarea bătrânilor), că în locul acel a descălicat în sus de vreo 200 de ani înapoi, întocmai nu ştie nimeni, la care s-o adunat şi s-o aşezat locuitori dintr-o cătun s-au sat „Cujtia" din dosul ruseştilor, de Cujtia nu mai poate nimeni să spuie ceva.

Cujtia şi Ruseşti s-o aşezat între păduri şi ghertoape, ca se nu deie peste ei turci, care a venea după dări. Şi a-i jefuia.

Ruseşti Vechi este acuma sat mic (acuma). Şi în timp depărtat tot aşa, că locuitori fiind aşezați pe moşia boierească refuza de lucru boieresc. În anul 1831 un moşieri boieri Toader Suruceanu ca un făcători de bine le a zidit biserică de lemn. Protopop a fost în (ocolul) cerc local Gheorghi Purişchevici. Slujba şi rugăciunile se face în limba moldovenească de clerul din ruseşti Noi. În anul 1860 biserica aceasta o stricat-o de tot că preotul şi dascălul nu mai avea pământ bisericesc. În locul bisericii astăzi este monument de piatră.

Oameni bătrâni țin minte că până în anii 1860 locuitori țărani a lucrat proprietarului moşiei Chetriță vestitul vânători, pin timpul acel țăranilor le-a dat pământ loturi (udel) la gospodari câte 8 desetine de fiecare.

În anul 1880, Chetriță a vândut moşia Ruseşti Vechi proprietarului nou Hariton Uscatu, căruia i-a rămas numele de boier bun, şi care trăia bine cu țărani şi dădea ajutori la timp greu, a murit în anul 1898.

Ruseşti Vechi şcoală nu au pe loc, învață puțini la şcoala Ruseştilor Noi. Locuitorii sunt moldoveni, religia ortodoxă, limba şi obiceiurile moldoveneşti (*româneşti*, *n.a.*). Viața şi cultivarea pământului şi viilor în mod bătrânesc. Satul sub păduri, aerul bun, pământul de cultivarea semănaturilor şi viilor este bun, fânațuri şi imaş puțin din cauza aceasta vite puține şi soiuri basarabeni.

L.Ş. Primar Ruseşti Noi
Semeon Merla <m.p.>
Notar Ş. Podoleanu <m.p.>

Satul Ruseşti Noi s-a aşezat de vreo 150 de ani, adică în anii 1770-1775, pe vale Botnei, pe costişă. În acel timp pe locul satului au fost păduri. Bătrâni satului acestui Căpățînă, Cucu, Troşin, Cârlan şi Ghimpu. S-au mutat din Ruseşti Vechi şi a ocupat vatra satului Ruseşti Noi de măsura 550 desetine, pământ răzeşesc, din cazul acest şi numirea satului s-a dat „Ruseşti Noi".

Biserica acei vechi de lemn a fost zidită în anii 1818-19 şi asfințită în numele Sf. Voiev(ozi) Mihail şi Gavriil, rugăciunile se face în limba moldovenească până la ani 1870-75. Biserica nouă de piatră zidită în anii 1887 – 1890 în stil rusesc şi sfințită în anul 1890 la ziua 30 iunie în numele sfinți(lor) v(oie)v(ozi) Mihail şi Gavriil, către preotul Vasile Gobjila. Zidirea bisericii noi a costat 40000 ruble cu stăruința poporănilor locali, din tot satul a fost mai stăruitoare cu supărarea şi cu jertva fostul primari Simion Cucu, dascăli (cântăreții) Toma Codrenu şi Roman Codreanu, şi poporănii Emanuil Breahnă, Gheorghe Merlă, Ion Meriacri, învățătorul Evdochim Dobrovolschi şi preotul Vasile Gobjilă. Arhitectorul ziditori a fost d(omni)i Țâganenco şi Proniu, supraveghetori ca delegat de la poporăni (popeciteli a fost ales şi a funcționat dl Stoeanov fostul administrator (Mirovoi Posrednic).

Şcoala până în anul 1870 nu a fost aşezată de stat sau de zemstvă judeţeană, a fost învăţători din soldaţi bătrâni care avea câte vreo 10-15 băieţi, câte la vreo casă şi învăţa litere slavoneşti în literatura bisericească. În anul 1871 s-o deschis şcoală nouă cu cursul de învăţătură de 3[i] ani, învăţători întâi a fost Evdochim Dobrovolschi, care a servit 36 ani, a murit de etate de 60 ani, cu stăruinţa d(omnulu)i Dobrovoslschi s-a deschis Banca Sătească de credit şi de păstrare. Dl Dobrovolschi s-a vestit în timpul acel ca un învăţători inerjios[7] şi vrednic.

Obiceiurile şi limba a fost şi aste zi sunt moldoveneşti, şcoala rusă nu i-a rusificat. În biserică rugăciunile şi cântarea se face în limba moldovenească (*românească, n.a.*) şi mai în puţin în limba rusă. Şcoala cu cursul de 3 ani puţină deşteptare a dat, gospodăriile şi viaţa sătenilor nu-s culturi.

Ocupaţiunea generală agricultura de semănătura de pâine şi vii, cultura în mod bătrânesc, din anul 1892 până în anul 1918 viile au căzut din cauza bolilor: filoxera şi mildium. În anii 1918-19 vii cultiva puţin s-a trezit mulţumindu-să viţa americană (ghibride).

Câmpul arabil se cultivă fără nici o sistemă, adică se lucrează bătrâneşti, şi să simte nevoie de învăţătură agricultură specială ca să se ridice cultura agricolă la o stare mai bună şi la o viaţă mai frumoasă. Pământeni au pământ puţin, fânaţuri şi imaşuri foarte puţini, soiuri de vite basarabene, oi sunt foarte puţine. Pământul pe valea Botnei - negru şi bun de oarece cultură, apele în fântâni şi aerul tot bune, valea văratică se desprimăvărează cu una săptămâna mai înainte de cât pe viile vecine.

La marginea satului dinspre amiază este un stâlp mare de piatră cu semne de litere slavoneşti, cuvintele nu se cunosc, nimeni din bătrâni nu ţine minte semnul monumentului acelui.

O seamă de locuitori ca 1/10 parte de sat sunt mazili, răstrămoşii cărora în vechiu a fost luptători pentru neam şi ţară, în timpul Rusiei până în revoluţie mazili au fost cu privileghie, fiind scutiţi de beilicuri, şi având administratorul lor (căpitan de mazili).

La margina satului dinspre răsărit este o curte de piatră zidită în anii 1830 de moşieri proprietari Ianco Nour şi care a murit în anul 1840 fiind atunci de 40 de ani, moşia care se nume Botna-Dulugeni s-a mutat în stăpânirea unui cumnat a lui Nour, Bogatnou. Moşia aceasta cumpărată de locuitori şi în curte aşezată Banca Sătească. Datele s-au luat de la bătrânii comunei: Ilie Malai, Carp Bivol, Simion Cucu, Ion Troşin şi Gh. Merlă.

L.Ş. Primar com. Ruseştii Noi[8] Semeon Merlă <m.p.>

P(entru) secretar Podoleanu <m.p.>

ANRM, F. 339, inv. 1, d. 6827, f. 190-194v

Note: [1] *Arhiva Naţională a Republicii Moldova*, Fondul. 339, inv. 1, d. 6827, f. 35. [în continuare: ANRM, F. 339, ...]

[2] *Ibidem.*

[3] Pentru referatele prezentate de primarii şi notarii din comunele Văsieni şi Manoileşti a e vedea Teodor Candu, *Două istorii de sate din spaţiul Pruto-Nistrean din 1920*, În**:** Maluri de Prut, nr. 2, 2009, p. 11-14; ANRM, F. 339, inv. 1, d. 6827, f. 184-186, şi 188.

[4] Se subînţelege vatra satului.

[5] S-au Vârlan.

[6] Cimitir.

[7] Energic.

[8] În original indicat greşit Văsieni.

Republica Moldova, de la comunism la democraţie. Memorii personale şi realităţi istorice

***Ion MĂRGINEANU**, Chişinău*

În istoria de după războiul din 1941-1945, noi, cei din Republica Moldova avem cu nemţii o asemănare, care într-un fel ne apropie. Este vorba că atât Moldova, cât şi Germania de Est, în istoria celor 45 de ani de după război (1945 – 1990) s-au aflat sub acelaşi tratament, mai bine zis au avut cam aceeaşi soartă [1,p.47-58]. În alt context armata sovietică ne-a eliberat până când ne–a ocupat. Ulterior, aceiaşi eliberatori au creat din Moldova o republică sovietică, iar din teritoriul ocupat al Germaniei – o altă republică (RDG). Tot ei, au ridicat pe Prut *cortina de fier*, iar ceva mai târziu, în capitala RDG – zidul Berlinez. Aceste „edificii" au fost construite astfel, încât doar pasărea le putea survola.

Pe de altă parte, există şi o deosebire, care a influenţat evoluţia evenimentelor. Dincolo de hotarele RDG, prin atitudinea sa clarvăzătoare, se manifesta Konrad Adenauer, personalitate eminentă a poporului german, care a reuşit să implementeze o altă doctrină decât cea sovietică, referitoare la construcţia statului german de după război, pe când la noi şi în România, cei care au gândit altfel au fost pescuiţi, arestaţi şi daţi pe mâna KGB-ului. Printre ei se aflau cele mai luminate minţi ale intelectualităţii timpului – învăţători, scriitori, poeţi, savanţi, preoţi şi ţărani - gospodari. Au fost necesari peste patruzeci de ani pentru a crea o nouă intelectualitate, care, edificată fiind la cheremul ideologiei comuniste, se manifestă uneori indecisă la răspântie. Astfel, noi, moldovenii am trăit aproape 50 de ani sub capacul dictaturii sovietice şi a fricii, perioadă care a lăsat urme grele în construcţia personalităţii şi în psihologia socială.

În satul meu de lângă Bălţi, Funduri – Vechi, în 1949 în mod forţat se organizau kolhozurile. Ţăranii gospodari nu prea împărtăşeau noile politici agrare şi se manifestau pasivi la iniţiativele puterii. Dar, după ce în iunie a aceluiaşi an au fost deportate 50 de familii, iar în august din moşia satului au fost smulse 500 hectare teren şi date satelor ruseşti, fundurenii mei au intrat cu fuguţa în colhoz, dar după 50 de ani de viaţă colhoznică ei şi–au pierdut identitatea, nu mai ştiu cine sunt şi de unde vin. Unii din ei mai tânjesc încă după colhoz.

Pe de altă parte, în1992, la o întâlnire organizată în cadrul unei perfecţionări în Germania, am întrebat câţiva nemţi din fosta RDG:

- Cum vă merge în Germania reunită?
- Mai greu decât anterior...
- Aţi vrea înapoi în RDG?
- Niciodată, pentru nimic! La început e greu, dar sunt sigur că vom reuşi.

Iată deci. Nemţii nu şi - au pierdut identitatea, fapt care le-a înlesnit accesul conştient la valorile economiei de piaţă, dar când este vorba de Moldova, atunci vom constata că piedicile tranziţiei sunt atât de ordin psihologic, cât şi de cel economic. Ar fi corect să accentuăm, că după 18 ani de „Independenţă", Moldova se află încă sub presiunea ideologică a mass-media ruseşti. Libertăţile obţinute în rezultatul luptelor pentru democratizarea societăţii servesc până la urmă anarhiei. Pe parcursul anului 2009 două parlamente nu pot alege un preşedinte al statului, iar sub aspect economic se manifestă o abatere de la interesele naţionale. Dacă

în Germania instituția „Treuhandanstallt” într - o perioadă relativ scurtă a soluționat problemele privatizării, atunci leaderii departamentelor de privatizare din Moldova au înlesnit doar accesul elitei, mai ales a celei ruso – comuniste, care s –a îmbogățit peste noapte, lăsând populația de bază fără nimic.

Ordinea de zi a conferinței noastre *„20 de ani de la căderea zidului de la Berlin*” examinează elemente ale istoriei, care vizează şi istoria noastră. Este vorba că acest eveniment a determinat o astfel de zguduire social-politică, după care popoarele Europei, rând pe rând au început altfel să aprecieze trecutul, şi în baza altor valori, orientări şi speranțe să-şi construiască viitorul. Căderea zidului din Berlin înseamnă mai mult decât sfârşitul vremurilor de despărțire a Germaniei. Căderea zidului din Berlin a schimbat fața Europei şi a înlesnit crearea unui megasistem economic – Uniunea Europeană. Acest eveniment a fost anticipat de revoluțiile din Ungaria, Cehoslovacia, Polonia dar şi de mişcările democratice din Germania. Căderea zidului din Berlin a fost pentru statele est Europene, dar şi pentru Republicile Sovietice, un semn, care anunța sfârşitul dictaturii. După căderea zidului, în spațiul european mai ales, s-au amplificat mişcările de democratizare. În Republica Moldova, inițiatorul acestor mişcări a fost Uniunea Scriitorilor. Aici au avut loc primele manifestări organizate pentru susținerea inițiativelor lui Gorbaciov. După aceasta au urmat activitățile Frontului Popular, mişcare generală pentru democratizare, care au adus Moldova, în februarie 1990 la cele mai libere alegeri din perioada 1940-1990. În alegerile pomenite am fost implicat şi eu. Atunci îl aveam contracandidat pe primul secretar al comitetului raional de partid. Ar fi corect să recunosc. Cu toate că secretarul de partid era o persoana cumsecade (poate unicul în acel timp şi spațiu), oamenii aşteptau o schimbare, şi pentru că erau sațiați de dictatura comunistă, m-au ales pe mine nu pentru că eram cel mai indicat ci, probabil, pentru a se răzbuna pe partidul de guvernare, îmbătrânit deja. Astfel, în circumscripția din 6 sate, chiar la primul scrutin am ridicat 78 % din electorat.

Ulterior, grație marilor personalități a secolului XX - M. Gorbaciov şi H.. Kohl, o dată cu prăbuşirea zidului din Berlin s-a început şi risipirea paşnică a comunismului, dar şi mişcarea generală pentru suveranitate şi independență în fostele republici ale uniunii sovietice, lucru care s-a întâmplat şi în Moldova. Pentru că în acele timpuri eram deja deputat în parlament voi pomeni doar de momentele cele mai edificatoare din epopeea adoptării Declarației de Independență

La Moscova era la putere încă „puciul” şi Lebedev, comandantul suprem al armatei a 14 –a dislocate în Transnistria, a promis că, la un semnal al Centrului, el ar putea într-o jumătate de zi să ocupe nu numai Moldova, dar şi Bucureştiul. Spre Chişinău curgeau din toate direcțiile coloane cu sute de mii de oameni, femei copii, bătrâni. Peste tot domnea o atmosferă înălțătoare, dar şi o ordine de invidiat. Serviciile de primă necesitate, cele sanitare şi de alimentare funcționau ireproşabil.

La 27 august 1991 capitala forfotea de mulțimile sosite din îndemnuri patriotice. Se presupune, că atunci ar fi fost peste o treime din populația Republicii. Pentru orele 10 a fost convocată şedința extraordinară a Parlamentului. Majoritatea deputaților s–au prezentat şi Preşedintele Parlamentului Dl A. Moşanu a prezentat raportul referitor la situația din țară. Au existat mai multe propuneri, (inclusiv unele destructive) dar marea majoritate a acceptat să se examineze „Declarația de independență ”. Proiectul a fost repartizat deputaților şi s –a trecut la examinarea lui, care nu a durat mai mult de o oră şi jumătate. Şedința era publică şi în sală se auzeau îndemnuri şi urale. S–a purces la procedura de votare. Conform listei, în ordinea alfabetică primul deputat era o rusoaică comunistă din Chişinău care a fost invitată să se pronunțe referitor la „Declarația de Independență”. Dumneaei s-a ridicat, şi pentru câteva momente în sală s-a lăsat o linişte de mormânt. Peste opt sute de priviri s-au ațintit asupra ei. Mulțimea din afara clădirii amuțise. După câteva clipe de meditație, dânsa a pronunțat clar: - „Da, ia golosuiu za Nezavisimosti Moldovî” - „Da, eu votez pentru Independența Moldovei” şi a mers la semnarea Documentului. Sala de şedințe izbucni în aplauze iar din exterior pătrundeau vivaturi. – ruşii votează independența noastră. Într-un ritm susținut au votat şi ceilalți, iar dacă nu greşesc a fost doar un singur vot împotrivă. Pentru după amiaza zilei a fost anunțată convocarea Marii Adunări Naționale. Către orele 14 în Chişinău se aflau aproximativ un milion de oameni. Mulțimea făcu drum pentru accesul deputaților. Mircea Snegur, Preşedintele Republicii a rostit cuvântarea de salut şi de susținere a „Declarației”. Au cuvântat A Moşanu, I.Hadârcă, I.Vatamanu şi o mulțime de personalități (inclusiv ruşi, ucraineni, găgăuți) din Moldova şi de peste hotare. Toți au manifestat o susținere unanimă a „Declarației de Independență”. Dar, pentru adevărul istoriei, este corect să documentez, că la „Marea Adunare Națională” au mai fost promovate două propuneri, care cereau unirea necondiționată cu România. Prima persoană, care la acest forum a promovat ideea şi a insistat asupra ei a fost Leonida Lari. Pe cea de a doua persoană nu mi-o amintesc, dar întru cât ideea a venit pe neaşteptat, propunerea a avut atunci puțină susținere, şi „Independența „ a fost votată de către Marea Adunare Națională în unanimitate.

După aceasta au venit vremurile grele ale autoafirmării. Democrații au fost înlăturați de la putere de către agrosocialişi, iar aceştea, împreună cu P. Lucinschi, au dat frâu liber comuniştilor, în a căror capcană chiar ei au căzut pradă. Timp de opt ani comuniştii au politizat statul, au divizat societatea în „ai noştri” şi „duşmani”.

Actuala Alianță pentru Integrarea Europeană (noiembrie 2009), deşi firavă, promite transformări pro democratice şi pro europene, iar noi credem în ea şi sperăm că nu va mai fi nevoie de a construi ziduri şi cortine de despărțire a popoarelor. În acest sens ar trebui citată şi opțiunea organismelor europene, pe care o exteriorizează față de Republica Moldova, mai ales a Germaniei, care realizează rațiuni concrete întru fortificarea relațiilor economico-politice. Ar fi suficient să nominalizăm doar cele două moțiuni ale Bundestagului German vizavi de Republica Moldova. Considerăm, că autoritățile de atunci nu s-au preocupat serios de acele moțiuni, şi sperăm că puterea actuală va da curs inițiativelor germane care sunt foarte avantajoase pentru noi.

Repere:

1. Mărgineanu Ion, *Cooperarea economică moldo-germană în contextul integrării europene a Republicii Moldova*, Chişinău 2007, p.47-58.
2. Republica Moldova.Universitas.Chişinău.1992, p.12. Hotărârea Sovietului Suprem al URSS din 2 august 1940.
3. Brockhaus.Leipzig-Manheim.2003, p.181.
4. *Localitățile Republicii Moldova*, Fundația „Draghiştea”, 2006, vol.6, p. 399-405.
5. Alegerile din 1990.Circumscripția 149, Funduri-Vechi.
6. Materialele stenografiate ale şedințelor Parlamentultui RM, 27 august 1991.
7. Moțiunea Bundestagului German, mai 2004 - iunie 2008.

Propunem cercetătorilor un material inedit, în care este vorba despre comportamentul forțelor sovietice de ocupație în Germania anilor de după război.

Contra dominației impusă de comuniști

Raportul Domnului Herbert Wehner, Preşedintele Comisiei pentru problemele generale ale nemților şi decizia Bundestagului German cu privire la unitatea națională. 14 septembrie 1950. (Extras)

...Cu forțele terorii, cu falsificări şi minciuni, comuniştii din SPD (PSUD Partidul socialist Unit German), cu grupările satelite vor, la 15 octombrie, să şantajeze puterea legală, să instaureze politica lor de bolşevizare a zonei sovietice de ocupație şi cu ajutorul „Frontului Național,” dirijat de comunişti, să se extindă asupra Germaniei întregi. În numele Libertății, de care au fost privați oamenii din zona sovietică de ocupație, şi în numele întregului popor german, Bundestagul Germaniei declară:

Comuniştii, care şi-au însuşit puterea în zona sovietică de ocupație, au respins propunerea RFG de a organiza alegeri generale, secrete, libere, egale şi directe în Adunarea Națională a tuturor nemților. Populația din zona sovietică de ocupație nu are nici o presă liberă, şi nici un post de radio liber. Ea nu are dreptul şi, în adresa puterii dictatorial-comuniste, nu-şi poate expune opțiunea sinceră prin expresie liberă şi prin partide politice libere. Libertatea spirituală şi cea a credinței este înăbuşită. Acum, prin clica dominantă, sub presiunea acestui regim şi a aliaților săi, prin constituția impusă de fracțiunea comunistă a „Congresului poporului", şi prin montarea unor alegeri publice, la 15 octombrie, populația va fi impusă să voteze, ca toată Germania să fie închinată Rusiei sovietice. Pregătirile către 15 octombrie demonstrează clar, că populația , adusă prin toate formele la punctele de votare, va fi nevoită , de data aceasta , să le ofere aşa numitele buletine de vot. Alegătorii vor fi lipsiți de posibilitatea de a zice „Nu", ori de a invalida buletinele. Astfel oamenii vor fi impuşi să-şi neglijeze convingerile şi să voteze candidații pe care îi urăsc si-i resping. (Aplauze vii, în dreapta, la mijloc şi la SDP.(PSDG)

Bundestagul German informează Organizația Națiunilor Unite despre acest precedent inimaginabil şi despre abuzul destructiv pe care îl aplică un membru al ONU în adresa poporului german. Bundestagul German roagă Națiunile Unite să condamne acest act de violență politică şi prin aceasta să susțină credința poporului german în izbânda dreptului şi libertății în lume. (Aplauze generale cu excepția PCD - Partidului comunist german)

Bundestagul hotărăşte;

Guvernul federal este împuternicit,

- să informeze poporul german şi opinia publică mondială despre fărădelegile practicate, în permanență, de către dictatura comunistă, în zona sovietică de ocupație,

– folosind toate formele şi mijloacele de informare, se va propune forțelor de ocupație, să asigure în toate cele patru zone ocupate, sub supraveghere internațională, alegeri generale, libere, tainice şi directe în Parlamentul Unit german. (Exclamații, bravo)

- să se aplice urmărirea penală contra persoanelor care, în zona sovietică de ocupație, participă la dezinformare şi la discriminarea populației vis a vi de RFG. (Aplauze vii în toate fracțiunile, inclusiv BP – Partidul Bavariei).

- şi contra tuturor persoanelor care acționează din împuternicirea şi în interesul deciziilor premeditate ale celui de al treilea congres al comuniştilor din SPD (Partidul Socialist Unit German) şi a celor din „Congresul Național,"

(Exclamații, la PSDG, în centru şi în dreapta).

– ca dovadă de încredere şi perseverență a voinței RFG, de susținut cu toate mijloacele politice şi economice răscoala de la Berlin, răscoală împotriva dictaturii, care cheamă la reunirea liberă a Germaniei într-un stat de drept(aplauze încurajatoare la toate fracțiunile, de la SPD la DP).

Bundestagul German decalară că el reprezintă voința de nezdruncinat a întregului popor german, el constată că nici o teroare nu poate clinti voința oamenilor de libertate, în zona Sovietică de ocupație(aplauze susținătoare). Dominația comunistă impusă n-ar exista fără puterea sovietică de ocupație(încuviințare la SPD, în centru şi în dreapta), slujitorii lor provoacă în permanență contraservicii Germaniei şi omenirei(apalauze repetate). Prin recunoaşterea liniei de demarcare odernense, obțiunea impusă la negocierile referitoare a tratamentului inuman a prizonierilor de război, şi a deportaților poporul german vede o neglijare a destinului şi dreptului acestor oameni la patrie, acelor osândiți din cauza războiului(apalauze SPD, în centru şi în dreapta). Poporul german vede, că față de Germania şi contra omenirii se manifestă o neglijare a destinului...

Budenstagul german se adresează tuturor care sunt responsabil de aceşti osândiți, şi care sunt contra anexării Germaniei, la un sistem de dominație străină să negocieze în dreptul legii şi în numele poporului german(încuviințare, înviorare). Sistemul comunist înseamnă nimicirea dreptului omului, sclavia oamenilor muncii, înveşnicirea foametei , mizeriei şi închinăciunii. Posesorii puterii comuniste sunt adevărații instigatori de război contra propriului lor popor(apaluze furtunoase de la SPD la DP) . Poporul german vrea pace şi libertate în viața internă şi externă, pace în comunitatea popoarelor libere(aplauze). Budenstagul german apelează la democrația lumii, să fie de partea noastră în această luptă(apaluze furtunoase îndelungate în toată sala, afară de cei de la PCG şi PGD).

Contul Filialei Huşi, „*Mihail Kogălniceanu*", a Asociației Culturale „*Pro Basarabia şi Bucovina*": RO 38RNCB0261000508800001, deschis la BCR, sucursala Huşi

***

Redacția: tel 0768925066

Redactor-şef: **Ştefan Plugaru**

Redactor-şef-adjunct: **Marius Baciu**

Redactori corespondenți:

Theodor Codreanu, Huşi

Gabriela Ielenicz, Bucureşti

Iulia Scutaru – Cristea, Bucureşti

Teodor Candu, Chişinău

Dinu Poştarencu – Chişinău

***

e-mail: basarabiahusi@yahoo.com

www.probasarabiahusi.ro

www.probasarabia.ro

Tipar: S.C. Irimpex S.R.L. Bârlad

LACRIMA LIMBII ROMÂNE

Totdeauna vie, totdeauna caldă
Lacrima ce curge dintr-un ochi durut,
Căci e sfânt pământul pe care îl scaldă
Şi-i tărâmul nostru, dintru început.

Şi-a rămas al nostru, strălucind sub soare
Deşi noi hotare ni l-au împărțit
Îl uneşte limba azi în sărbătoare,
Limba noastră, miere şi ulei sfințit.

Să trăiască limba, neamul să trăiască
Şi cu alte neamuri pace să clădim.
Şi nicicând uitarea să nu stăpânească
Peste glia țării pe care-o iubim.

de **Paraschiva Abutnăriței**